

GEBROEDERS P. H. CAMINADA

HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS

Alleenvertegenwoordigers voor Nederland en Koloniën

voor de

MILITAIRE KIJKERS

MET DUIZENDSTE VERDEELING

van EMIL BUSCH A.G.

LEGERKOMPAS BEZARD, MODEL 22

INSTRUMENTENFABRIEK

Afd.
OPTIEK

LANGE HOUTSTRAAT

Afd.
RADIO

15

TELEF.
10713

'S-GRAVENHAGE

GIRO
73377

VRAAGT

Hulstkamp

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

De aandacht wordt gevestigd op art. 15 van het Regl.: De contributie van de leden, die in Nederland wonen of aldaar een adres hebben opgegeven, wordt betaald door overschrijving c.q. storting op postrekening no. 78828 kantoor 's-Gravenhage, ten name van „Secretaris-Penningmeester der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”. Het door den postbeambte af te geven bewijs van overschrijving c.q. storting is als kwitantie te beschouwen.

Indien 2 maanden na den aanvang van het werkjaar (het werkjaar loopt van 1 October tot 30 Sept.) de contributie niet op bovenbedoelde wijze is voldaan, dan wordt door den Secretaris-Penningmeester per kwitantie beschikt over de contributie, verhoogd met de invorderingskosten. De contributie der in Ned.-Indië verblijvende leden wordt ingevorderd door de zorg van den Hoofd-correspondent te Bandoeng.

De leden die de contributie 1925/26 ad f 6.— nog *niet* betaalden worden verzocht, dit alsnog spoedig te doen.

**De contributie voor 1926/27 is vastgesteld op f 5.—
(Vorig jaar f 6.—).**

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch.Indië.

A. T. H. Winter, Lt. Kol. Art. N.-I. L.; F. W. Laupman, Kap. Art. N.-I. L.

Nederland.

's-Gravenhage: D. F. Hendriks, 1e Lt. Inf.; P. J. H. de Roos, 1e Lt. Inf.; J. P. H. van Aalst, Kap. Inf.; J. J. Vethake, 1e Lt. Inf.; F. M. Nelemans, 1e Lt. Inf.; J. H. A. Wieringa, 1e Lt. Inf.; G. J. van Leeuwen, 1e Lt. Mil. Adm. N.-I. L.; P. P. Huisveld, 1e Lt. Inf. N.-I. L.; J. G. van Dormolen, 2e Lt. Inf. N.-I. L.; H. M. Vintges, res. 2e Lt. sp. d. Motord.; F. S. W. de Ronde, Lt. t. z. 1e kl.; R. B. van Dijken, 1e Lt. Inf. N.-I. L.; A. Merkelbach, 1e Lt. Inf. N.-I. L.; E. Engles, 1e Lt. Art. N.-I. L.; W. van Exter, 1e Lt. Genie N.-I. L. Amersfoort: P. H. Oudt, 1e Lt. Inf.; S. J. van Royen, 1e Lt. Inf. Amsterdam: H. van Ree, Kap. Intendance N.-I. L. Breda: Jhr. J. J. G. Alting v. Geusau, Cad. Inf. N.-I. L. Delft: H. van der Zee, res. 1e Lt. Inf.; J. C. Groot, particulier. Groningen: G. Haenen, Lt.-Kol. Inf. Ginneken: S. Veldmeijer, Kap. Inf. Harderwijk: R. Boer, 2e Lt. Inf. Kampen: A. F. Steffen, 1e Lt. Inf. Kerk-Avezaath: Mr. W. J. Hofdijk, res. 1e Lt. Gren. Nijmegen: A. Th. Smeets, 1e Lt. Inf. N.-I. L.; J. A. Roquas, 2e Lt. Inf. N.-I. L. Rotterdam: H. L. Jansen, res. 2e Lt. Inf.

Bijeenkomst van 12 November 1926.

VOORZITTER: Z. Exc. Luitenant-Generaal b. d. J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik open deze vergadering, begin met U allen, in 't bijzonder onze gasten van de Marine, hartelijk welkom te heeten en zal, alvorens het woord te verleenen aan den spreker van hedenavond, enkele huishoudelijke zaken afdoen en U eenige mededeelingen doen.

Het verslag omtrent den toestand der vereeniging hebt U in de eerste aflevering van het orgaan kunnen lezen, alsmede de rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer, ingevolge art. 27 van het Reglement; evenzoo het verslag van de Commissie, die het geldelijk beheer van den Penningmeester heeft nagegaan.

Wenscht soms iemand nog het woord naar aanleiding van de geldelijke zaken? Zoo niet, dan stel ik U voor, op grond van dit verslag, de rekening en verantwoording goed te keuren, den Penningmeester te dechargeeren voor zijn beheer en hem hulde te brengen voor zijn lofwaardig streven, om de belangen onzer Vereeniging zooveel mogelijk te bevorderen.

Ik dank de Commissie, gekozen ingevolge art. 27 van het Reglement, bestaan hebbende uit de heeren J. P. J. VERBERNE, W. J. M. LINDEN en J. MUTTERS voor den door haar verrichten arbeid.

De Heer SCHUURSMa is door zijn vertrek naar Nederlandsch-Indië verplicht geworden, als bestuurslid van ons Genootschap te bedanken. In eene vergadering van het Bestuur zeide ik dien Hoofdofficier, hoezeer wij hem als bestuurslid hebben op prijs gesteld en hoe noode wij hem zien vertrekken; gaarne herhaal ik deze woorden in deze bijeenkomst en spreek het vertrouwen uit, dan onze Vereeniging steeds op zijn steun zal kunnen blijven rekenen.

Ik stel verder voor, hulde te brengen aan de Commissie van Redactie en aan de medewerkers van het W. J., dat

als andere jaren zich wederom kenmerkt door degelijkheid en veelheid van inhoud.

Voorts heb ik het genoegen U mede te deelen, dat voor 17 December nog een voordracht is ingelascht, waarin de Heer Luitenant Kolonel DONK zal spreken over de vermindering van het beroepspersoneel, terwijl de Heer Kapitein PREY als eerste debater is uitgenoodigd.

Ook heeft het Bestuur nog een verzoek gekregen van den Luit.-Kol. b.d. ROELANTS uit Apeldoorn, om zijn opstellen over de „Dienstweigering” te doen publiceeren. Met waardeering voor den door Schr. verrichten arbeid is het Bestuur van meening, dat onze Vereeniging een Studie-vereeniging is en het dus niet op haar weg ligt tot deze publicatie over te gaan. In dezen zin is aan den Heer ROELANTS geantwoord.

Ik geef thans het woord aan den Heer VAN REEDE voor het houden van zijn voordracht over de

INDISCHE DEFENSIE.

De heer VAN REEDE: Mijnheer de Voorzitter. Zooals bekend, zal vanavond in de eerste plaats de Weermacht in Indië besproken worden en ik zal het dus hebben over het Leger en de Vloot. Dat ik daarbij als zeeofficier alleen wat de marine betreft tot verdere details zal afdalen, zal duidelijk zijn.

Als uitgangspunt neem ik de stellingen op de vorige lezing door den kolonel SCHUURMAN over de Indische weermacht naar voren gebracht, met welke stellingen ik mij vereenigen kan.

Ik zal dus aan de hand van deze stellingen puntsgewijs het *doel* der weermacht behandelen, bij elk der punten het wellicht terloops over de samenstelling hebben, doch sterkte en samenstelling daarna afzonderlijk bespreken, nadat de puntsgewijze behandeling van het doel der weermacht is afgehandeld.

I. In de eerste plaats dus heeft Nederland in Indië een weermacht noodig tot het handhaven van orde, rust en

veiligheid in het geheele uitgestrekte gebied. Dit is de politietaak, in hoofdzaak toevallend aan het leger, doch waarbij ook de Marine een onmisbare, zij het kleinere rol vervult.

Dat we in Indië een voor deze taak goed geoefend leger noodig hebben wordt door niemand betwist; in het zoo uitgestrekte gebied met de tallooze, zich op verschillend beschavingspeil bevindende rassen, moet de Indische Regeering over een krachtig gezagsinstrument beschikken. Het zou een chaos worden, indien het leger niet minstens in zóódanigen staat werd gehouden, dat het volkomen voor deze taak berekend blijft.

Waar Indië een eilandenrijk is, is het duidelijk dat een deel der politietaak aan de weermacht te water toevalt; de herhaalde malen, dat juist in de laatste jaren door de marine tegen zeerooverij of tegen afpersing der kustbewoners door van over zee komende, voornamelijk Chineesche vaartuigen, moest worden opgetreden zijn er het bewijs voor. Maar ook bij gevallen van ernstiger verzet van een deel der bevolking tegen de Regeering — en dit behoort ook in de toekomst nog niet geheel tot de onmogelijkheden, — heeft steeds de Marine een belangrijke taak te vervullen gehad: Blokkade Kust van Atjeh, medewerking aan de expedities naar Lombok, Celebes en Bali.

Ik zal over dit deel van de taak der weermacht niet verder uitweiden, het is de taak, die, naar zelfs door de ontwapenaars erkend wordt, vervuld moet worden in het belang van de geheele rustige bevolking van Ned.-Indië van welken landaard ook.

Wel is het nog van belang te bespreken welke invloed het uitoefenen van genoemde taak heeft op de sterkte der weermacht.

Wat de Marine betreft is deze invloed niet overheerschend, tot nu toe is nog altijd de maritieme sterkte, die uit anderen hoofde in Indië onderhouden werd, ruim voldoende geweest voor de handhaving van rust en orde; wel is bij den aanbouw van sommige schepen speciaal met deze zijde van de taak rekening gehouden. Ik noem in dit opzicht de gepant-

serde flottieljevaartuigen, in hoofdzaak bestemd ter verdediging van de toegangen der Marinebasis, doch wat diepgang enz. betreft speciaal geschikt gemaakt ook voor het bevaren van rivieren ter uitoefening van de politietaak. Ook de wenschelijkheid ten alle tijde te beschikken over zeer snelvarende vaartuigen als torpedojagers, om in het zoo uitgestrekte gebied zeer spoedig ter plaatse te kunnen zijn en mogelijke overtreders te kunnen achterhalen, komt naar voren. Vooral ook voor den marinevliegdiens zal in dit opzicht een belangrijke taak zijn weggelegd.

Wat het Leger betreft is de uitoefening van de politietaak van meer invloed op de totaalsterkte geweest. Men heeft steeds als eisch gesteld, dat op Java een zoodanige sterkte aanwezig moest zijn, dat voor geregelde aflossing van de troepen in de overige gewesten behoorlijk kon worden zorggedragen. Voor bijzondere aangelegenheden konden dan bovendien vanuit Java voldoende extra versterkingen worden uitgestuurd.

Dit systeem heeft den toets der practijk doorstaan, de totaalsterkte werd voornamelijk door dezen eisch beheerscht en we zien bij het Leger in dit opzicht dus een grooten invloed van de politioneele taak.

II. We komen nu tot het 2de punt: het handhaven van de neutraliteit.

Dit zal dus c. f. de stellingen hier de vorige keer ontwikkeld moeten geschieden in geval van een wettigen oorlog of in geval van een conflict van grooten omvang in den Volkenbond zelve, een uiteenvallen als 't ware van den Volkenbond. Het is nu en in 't bijzonder voor het maritieme standpunt van belang, hierbij onderscheid te maken tusschen twee gevallen.

a. een conflict, waarbij de oorlogvoerenden slechts zeer secundaire belangen hebben in den Ned.-Indischen Archipel, dus bijv. een oorlog tusschen Europeeche machten, waarbij wel de in Oost-Azië aanwezige strijdkrachten der beide partijen elkaar zullen bestrijden, doch de sterkteverhoudingen niet zoodanig zijn, dat blijvende aanrandingen van ons gebied te verwachten zijn.

b. een conflict, waarbij Indië door zijn strategische ligging en zijn economische waarde van bijzonder groot belang is voor de oorlogvoerenden, een Pacific of Aziatisch conflict dus.

Ik noem speciaal deze indeeling, omdat het eerstgenoemde geval in de in den laatsten tijd verschenen publicaties n.m.m. dikwijls te veel uit het oog verloren wordt, terwijl het echter voor het maritieme standpunt van bijzonder belang is en het juist het eenige geval is, dat zich in de afgelopen jaren eenige malen heeft voorgedaan, terwijl daarbij het nuttig effect onzer weermacht bewezen is.

Deze gevallen zijn de Russ. Jap. oorlog en de groote oorlog 1914—1918. In den eersten oorlog hadden we de mogelijkheid van den doortocht door onzen archipel van de vloot van Rodsjenswenski, in den tweeden oorlog het gevaar van misbruik maken onzer neutraliteit door de Duitsche kruisers of door de daartegen opereerende geallieerde schepen. In beide gevallen bestond, wat Indië betreft, niet veel rechtstreeksch gevaar in den oorlog betrokken te worden; in Indië hadden geen van beide oorlogvoerenden verder gaande doeleinden.

Iia. In het eerste geval vond de Regeering aanleiding het in Indië aanwezige eskader door aanhouding van schepen die afgelost moesten worden en uitzending van extra schepen, te versterken tot 8 pantser- of pantserdekschepen, ongeveer het dubbele, van wat anders aanwezig was, in het tweede geval kon wegens het in Europa heerschende oorlogsgevaar geen versterking worden uitgestuurd, doch werd van de in Indië aanwezige scheepsmacht een buitengewone activiteit vereischt. Het boek van Admiraal BAUDIN geeft daaromtrent gegevens.

Ik acht het van bijzonder belang op dit onderdeel de aandacht te vestigen. We zien daarbij een optreden uitsluitend van de maritieme weermacht, verklaard door het feit dat Indië een eilandenrijk is, dus ook slechts maritieme acties van de beide oorlogvoerenden te verwachten zijn in dit speciale geval. Niemand zal aan de mogelijkheid gedacht hebben, dat bijv. de Duitsche kruisers landingsonderne-

mingen in onzen Archipel zouden gaan uitvoeren. Ernstige, ons op den duur schadende ondernemingen konden dus door hen niet ondernomen worden, doch onze maritieme weermacht was blijvend gemobiliseerd en rusteloos in de weer. Dit was noodzakelijk en zal ook in de toekomst in dergelijke gevallen noodzakelijk zijn. Onze souvereiniteit eischt, dat we meester blijven in ons eigen huis en we zijn het tegenover de andere belligerenten verplicht. Zoonoodig moet daarbij krachtdadig kunnen worden opgetreden. Papieren protesten helpen in de meeste gevallen niets. Zonder weermacht wordt daaraan geen gevolg gegeven. Men behoeft niet te denken dat bijv. de Duitsche kruisers, indien kolenovername uit hulpschepen in onze territoriale wateren voor hen een levenseisch ware geweest, daarvan zouden hebben afgezien, indien slechts een papieren protest overhandigd werd. Slechts inzet van kracht kan hierbij gezag afdwingen. Terwijl bij het overhandigen van een papieren protest de overtredener zeker weet, dat hoogstens diplomatieke onderhandelingen het gevolg kunnen zijn, dus weinig kans bestaat dat zijn eigen Regeering door *zijn* actie het aantal daadwerkelijke tegenstanders vermeerderd zal zien, is dit geheel iets anders, indien het protest met inzet van kracht gepaard gaat en met den beslisten wil het gezag te doen eerbiedigen. Want zelfs al is de protesteerende macht ter plaatse dan eenigszins zwakker dan de schendende macht, dan zal de bevelhebber van deze laatste zonder pertinente volmacht zijner Regeering wel nooit op eigen verantwoordelijkheid overgaan tot den strijd met den neutralen gezagafdwinger, daar deze strijd onvermijdelijk oorlog ten gevolge heeft, dus voor zijn land veel verder strekkende gevolgen dan hij ter plaatse kan overzien. Om gezag te kunnen uitoefenen is dus noodig kracht, zijn we niet tot krachtsonwikkeling in staat, dan moeten we verwachten dat beide partijen op ons gebied alle maatregelen nemen, die hen noodzakelijk voorkomen met voor ons waarschijnlijk tallooze verwickelingen en ernstige gevolgen.

In dit geval van neutraliteits handhaving dus, een taak weggelegd uitsluitend voor de maritieme weermacht; meer-

malen en langdurig uitgeoefend in de laatste jaren en ook voor de toekomst van veel belang.

De daartoe noodige samenstelling onzer marine en de sterkte zal ik niet afzonderlijk behandelen. Deze worden bepaald door de in de volgende punten te behandelen taken; is de marine in staat deze laatste taken te vervullen, dan kan zij zeker ook voldoende sterk geacht worden voor het hier besproken onderdeel.

I**ib.** Nu het 2de geval van neutraliteitshandhaving, het geval waarbij Indië of deelen van Indië voor de oorlogvoerende van bijzonder groot belang zijn. Dit zal zich automatisch voordoen zoodra een Pacific- of Oost-Aziatisch conflict uitbreekt. Ik zal mij onthouden van lange beschouwingen over de vraag waarom Indië dan zoo belangrijk is. Dit is voor en tijdens de behandeling van de Vlootwet in diverse publicaties uitnemend uiteengezet en volledig belicht. Ik kan dus volstaan met een opsomming van de voornaamste argumenten zonder nadere uitweiding daarover en noem:

De ligging van Indië in de toegangspoort tusschen Azië en Australië, waardoor het geheele scheepvaartverkeer door onzen Archipel voert of daaraan raakt.

Het feit dat Indië de schakel vormt tusschen Eng.-Indië en het Eng. dominion Australië.

De gesteldheid van de vaarwegen in den Archipel waardoor de voor een aanval op de handelsscheepvaart zoo gewenschte vernauwing optreedt in tegenstelling met de open zee, waar deze aanval het zoeken van een speld in een hooiberg beteekent.

De aanwezigheid in Indië van grondstoffen, die van vitaal belang zijn voor het voeren van een oorlog, bodemproducten: in de eerste plaats petroleum met zijne differentiatie producten stookolie, benzine en smeerolie, steenkolen; diverse metalen; voedselproducten in de tweede plaats.

Het feit dat de kusten van de Indische eilanden niet op enkele, doch op talloze, niet te tellen plaatsen schitterend gelegenheid bieden tot het vestigen van hulpbases of het inrichten van schuilplaatsen.

Met deze opsomming volstaande, kunnen we nu al dadelijk opmerken, dat we ons bij een dergelijk conflict in Indië

precies in 't zelfde geval zullen bevinden als hier in Nederland, en dan speciaal wat Zeeland betreft, het geval was in den grooten oorlog. Het zal, zelfs al zijn beide partijen heilig voornemens onze neutraliteit te ontzien, voor hen onmogelijk zijn ons gebied buiten beschouwing te laten, indien wij niet in staat zijn ons met kracht te verdedigen tegen aanrandingen. Wantrouwen in den tegenstander belet dit. Vrees voor den tegenstander zal maken dat het van beide zijden een wedren wordt, wie zich het eerst van de meest voordeelige posities in onzen Archipel meester maakt. Slechts de aanwezigheid van zóódanige Ned.-Indische weermacht, dat zekerheid bestaat dat voldoende vertraging bewerkt wordt om zelf tijdig ter plaatse te zijn of bij plotselingen overval verhinderd kan worden, dat de vruchten der overwinning geplukt worden, zal waarborg geven, dat men van schendingen der neutraliteit afziet.

Hier komt de preventieve werking onzer weermacht naar voren, *zonder* weermacht onherroepelijk in elk conflict, dat nabij Indië uitbreekt, betrokken, met welke nobele voornemens de belligerenten ook bezielde mogen zijn, *met* een weermacht van voldoende sterkte, de noodzaak voor de belligerenten om onze neutraliteit te schenden weggenomen.

Terwijl wij in het voorgaande het geval beschouwd hebben, dat de oorlogvoerende partijen den wensch koesteren, ons zoc mogelijk te ontzien, moeten we nu de gevallen bespreken dat men deze nobele voornemens niet koestert, dat men er op uit is voordeelen te behalen ten onzen koste, grondstoffen te verkrijgen, hulpsteunpunten te bezetten, den handelsoorlog in onze wateren te voeren, gevallen die gezien de mentaliteit van oorlogvoerenden, uit den aard der zaak het waarschijnlijkst zijn.

Ook hier weer dadelijk de preventieve werking der weermacht. De schender aanvaardt het feit, dat Nederland aan de zijde zijner tegenstanders komt, dat de Ned.-Ind. strijdmacht die zijner tegenstanders versterkt en dat de hulpbronnen van Indië dezen ter beschikking komen. Hoe sterker weermacht dus, hoe eerder de voordeelen van den aanrander door de nadeelen overheerscht worden.

Onze weermacht kan zijn het gewicht, dat de schaal doet overslaan. Dat bij ongeveer gelijkwaardige tegenstanders de weermachten van kleine naties van zeer veel beteekenis zijn, is in den grooten oorlog in meerdere gevallen nog weer eens duidelijk gebleken, niet het minst bij de overwegingen omtrent onze eigen weermacht door de Duitsche legerleiding. Het haart verwondering, dat zelfs in onze Volksvertegenwoordiging telkens weer deze waarheid uit het oog verloren wordt en bij aanvraag van nieuw materieel bijv. verklaard wordt, dat dat nutteloos is tegenover de uitgebreide weermachten van groote mogendheden.

De sterkte onzer weermacht zal rechtstreeks invloed uitoefenen op de beantwoording van de vraag of eenige neutraliteitsschending voor een der belligerenten voordeel zal opleveren.

Geschiedt tenslotte zulk een schending en ik bedoel hier dus een aanslag met bepaalden kwaden trouw, dan zal het onze taak zijn zoo mogelijk den aanslag te beletten, dus tijdig zoo sterk mogelijk ter plaatse te zijn of, indien op eenig punt een verrassing gelaagd is, den aanrander te beletten de vruchten zijner schending te plukken door herovering of verbreking zijner verbindingen. Oorlog zal onvermijdelijk het gevolg van de aanranding zijn en het is dus zaak onder dit punt even in het kort ook over de werkelijke oorlogvoering te spreken en wel over de zeer belangrijke vraag, hoe het gebruik onzer weermacht zal zijn in een dergelijken oorlog, die dus met machtige bondgenooten gevoerd wordt. Als kleine natie doen we dan goed te bedenken, dat ook bij overwinning de vredesvoorwaarden wat ons betreft, zullen afhangen van de resultaten, die wij zelf kunnen aantoonen, van de prestaties, die wij geleverd hebben. Het zal dus voor ons, die altijd in het kleine kringetje onzer eigen defensie rondzien, zaak zijn den toestand van breed standpunt uit te bezien, ook al is onze weermacht betrekkelijk zwak. We zullen moeten oppassen voor de gevaren die de geschiedenis herhaaldelijk aantoonst bij bondgenootschappelijke oorlogen, n.l. het nastreven van eigen doeleinden door ieder der partijgenooten. Ten volle zullen onze strijdkrachten en onze hulp-

middelen moeten worden ingezet tot het winnen van den oorlog. Of dat inzetten ook maar in hoofdzaak in Indië zelf zal geschieden zal van de bijzondere strategische omstandigheden van het oorlogsgeval afhangen, het is niet vooruit te zeggen. Het is, als we straks de samenstelling onzer weermacht bespreken, echter zaak op dit feit te letten.

Bij handhaving der neutraliteit in conflicten als hier bedoeld, geeft onze weermacht dus vooreerst de preventieve werking, is derhalve bij ons, aan wie niemand agressieve doeleinden zal toeschrijven, niet middel om oorlogje te spelen, zooals weleens wordt voorgesteld, maar noodzakelijk middel om ons volk de rampen van een oorlog te besparen. Is deze preventieve werking niet voldoende, (en niemand kan daarover absolute zekerheid geven, daar ook de oorlogvoerenden zich in de uitwerking van door hen genomen besluiten kunnen vergissen, getuige Duitschland's inval in België) dan moet dus de weermacht in staat zijn met kracht de schending tegen te gaan en zoonoodig later met kracht deelnemen aan de bondgenootschappelijke actie.

Dat ook tallooze gevallen van kleinere schendingen onzer neutraliteit zonder verder strekkende beteekenis, overeenkomstig het in het voorgaande punt behandelde, kunnen voorkomen en dat het speciaal in dit geval van zeer veel gewicht is, hiertegen angstvallig te waken, behoeft geen betoog.

Als we nagaan wat in de afgelopen oorlogsjaren van de Marine in Indië gevergd werd, kunnen we ons voorstellen hoe buitengewoon zwaar de marinetaak bij een Pacific-conflict, alleen al wat dit tegengaan van niet ernstige neutraliteitsschendingen betreft, zal zijn.

Terwijl ik de samenstelling der weermacht naderhand nog zal bespreken, is het wel van belang hier na te gaan hoe Leger en Marine bij de uitoefening van de hierbedoelde taak dus handhaving der neutraliteit, terwijl ernstig gevaar voor onzen Archipel dreigt, ten opzicht van elkaar staan. Het is mijn vaste overtuiging, dat én Leger en dan speciaal een voor den strijd tegen den buitenlandschen vijand ge-

schikt leger én marine voor het bereiken van dit doel onmisbaar zijn, zij zijn aanvullingen van elkaar, zooals ik zal aantonen; het opwerpen van de tegenstelling acht ik schadelijk voor de landsdefensie. Dat de Marine, wat tijdsorde betreft, waarschijnlijk het eerst zal optreden, doet hierbij niets ter zake.

Het gemakkelijkst kan deze onmisbaarheid van Leger en Vloot t.o.v. elkaar aangetoond worden door na te gaan hoe de toestand zou zijn, als één van beide zoude ontbreken en de uitgaven voor de defensie dus uitsluitend besteed zouden worden aan één der onderdeelen.

Hoe zou de toestand zijn als er geen maritieme weermacht was? In het eilandenrijk Indië, waarbij alle bedreigingen over zee komen, zouden we al dadelijk op alle punten, waar geen voldoende legersterkte geplaatst is, voor het geval komen te staan hiervoor genoemd, dat we beide partijen als het ware noodzaken zich zeker te stellen, daar de waarborg, dat wij gebruik maken ervan door den tegenstander kunnen beletten, ontbreekt. Op enkele zeer belangrijke punten buiten Java zullen we wellicht eenige troepen concentreeren, maar bij de toch altijd betrekkelijk geringe totaalsterkte van het Leger zullen dat geen bijzonder groote afdeelingen kunnen zijn. Trouwens waar zonder eenig gevaar ter zee door den aanrander kan worden opgetreden is het zeer gemakkelijk om naar het bepaalde punt, indien dit door hem belangrijk genoeg geacht wordt, een iets grootere sterkte over te brengen en zich er toch van meester te maken. Maar zelfs dit laatste is niet noodig, de hier bedoelde punten, de oliehavens, zijn alle gebieden met een talrijke arbeidersbevolking, geheel aangewezen op toevoer van over zee. Het eenvoudig tijdelijk verhinderen van dezen toevoer maakt het behoud van deze plaatsen voor ons onmogelijk.

Terwijl ongetwijfeld op het oogenblik de oliehavens punten zijn, welke aandacht verdienen, moet er toch voor gewaarschuwd worden dit vraagstuk te eenzijdig te bezien. Dit zou een miskennis zijn van de maritieme oorlogvoering met haar vele mogelijkheden. Het hangt geheel van de niet

vooruit te bepalen oorlogsomstandigheden af, welke punten van onzen Archipel speciaal van belang worden. In vele gevallen zullen geheel andere punten, baaien, wellicht havens, gelegen nabij de groote handelsroutes of nabij territorium van den tegenstander een hoofdrol spelen. Bij de bijzondere geografische gesteldheid van den archipel, waarbij het aantal punten geschikt om als hulpsteunpunt te worden ingericht legio is, is het niet vooruit te zeggen, waar troepen gelegerd moeten worden. Zouden we overal ter plaatse willen zijn, dan zou het werkelijk een militaire bespottelijkheid worden.

Bij dit alles komt nog het feit, dat indien een aanrander zich heeft meester gemaakt van eenig buiten Java gelegen punt, het leger alleen op geen enkele wijze in staat is het profijt trekken van deze bezetting te verhinderen.

Met een leger alleen is handhaving onzer neutraliteit in het Indisch *eilandenrijk* een onmogelijkheid. Hoe is de toestand als er alleen een Marine gevormd wordt en het Leger dus uitsluitend wordt ingericht voor handhaving van orde en rust, voor welke doeleinden het toch aanwezig moet zijn? In de eerste plaats zal dan de Marine geheel gebonden zijn door zorg voor de eigen basis. Zonder een behoorlijk geutilleerde basis is elke marine waardeloos en indien andere verdedigingsmiddelen ontbreken, zal de Marine zoo goed mogelijk zelf moeten trachten te zorgen voor de verdediging. We beschouwen hier toch het geval van neutraliteitshandhaving met ernstig gevaar voor Indië. Overal in den uitgestreken archipel moet gewaakt worden, inzetten van kracht op verafgelegen punten zal wellicht noodzakelijk zijn, doch waar we geheel in het onzekere zullen zijn over de voornemens der belligerenten, voortdurend de mogelijkheid van een oorlogsverklaring voor oogen zullen hebben, zal het onmogelijk zijn de basis ongedekt te laten, omdat een overval zelfs met zeer geringe middelen kans van slagen heeft en daardoor verdere maritieme actie geheel zou lamgelegd worden. Maar zelfs al werd de marine aan de basis gebonden, dan nog zou het bezit daarvan niet verzekerd zijn, indien de rugzijde niet beschermd werd door een legermacht. De bedreiging van zee-

versterkingen geschiedt altijd vanaf de landzijde en de marine moge een overval vanuit zee kunnen beletten, een landing wat verder af, met daarna ongehinderden opmarsch kan door haar alleen niet worden tegengegaan.

In de tweede plaats zal ook de Regeering op Java, bezorgd voor haar lot zonder bescherming door een leger, ongetwijfeld de marine aan het hoofdeiland binden.

In de derde plaats zal ook van behoorlijke bezetting van punten buiten Java, die wellicht eerst tijdens de neutraliteitshandhaving door een der oorlogvoerenden van ons geëischt wordt op straffe van eigen bezetting, tot de onmogelijkheden behooren. Politie-troepen zijn natuurlijk in dit geval onvoldoende.

Ook zonder Leger dus geen sprake van behoorlijke vervulling van de neutraliteitstaak.

Geen tegenstelling dus, doch samenwerking. Degenen die versterking van een der deelen ten koste van het andere propageeren, spelen een gevaarlijk spel, zij geven bovendien blijk het wezen der weermacht niet te doorgronden.

III. Ik kom nu tot het onder 3o door den Kolonel SCHUURMAN genoemde punt. Nederland heeft in Indië behoefte aan een zóódanige weermacht, dat belet kan worden dat een vreemde mogendheid zich met geringe middelen van Indië meester maakt. Dat dit punt nu zeker minder dan vroeger op den voorgrond treedt, vindt zijn reden in het feit, dat in de tegenwoordige omstandigheden het gevaar voor een groot opgezette rechtstreekschen aanval met het doel Indië en speciaal Java te veroveren inderdaad meer en meer op den achtergrond komt.

We hebben toch in de eerste plaats de Volkenbond, in de tweede plaats het Washingtonverdrag en ten slotte, en dit is in werkelijkheid verreweg het belangrijkste, het feit dat Indië strategisch en economisch van zóódanig belang is, dat niet is aan te nemen, dat een poging tot verovering door eenige mogendheid rustig wordt aangezien door de overige grootmachten. Een dergelijke aanval leidt dus tot een conflict van grootmachten, waarbij wij niet alleen zullen staan. Nu is het echter wel van veel belang of we al dan niet be-

schikken over een weermacht van eenige beteekenis. Maken wij ons geheel weerloos, dan kan een expeditie van kleinen omvang zich in het bezit stellen van Indië en de aanrاندende mogendheid kan daarna op volle sterkte en in het bezit van de noodige panden de tengevolge van zijn aanslag ontstaande verwickeling rustig afwachten. Dat panden inderdaad bij oorlogvoering van groot belang worden geacht wordt bewezen door het feit, dat Engeland in het begin van den oorlog, niettegenstaande alle krachten moesten worden ingespannen om de verspreide Duitsche kruisers op te sporen en troepen op het Europeesche oorlogstooneel broodnoodig waren, toch besloot expedities te ondernemen naar bijna alle Duitsche koloniën. Naar Churchill, de toenmalige Minister van Marine verklaart, geschiedde dit uitsluitend met het doel, tegenover de Duitsche verovering in België, panden in handen te krijgen bij de vredesonderhandelingen. Men mocht toen n.l. nog een korten duur van den oorlog verwachten.

Onderhouden we echter een weermacht van voldoende sterkte en zelfs de op het oogenblik bestaande geeft *in dit opzicht* reeds waarborgen, dan is bij de groote onderlinge afstanden, die in dat werelddeel te overbruggen zijn, een zeer omvangrijke onderneming noodzakelijk waarvan de voorbereiding én de uitvoering tijd kosten en waarbij dus de aanrander alle kans loopt door het ingrijpen van andere grootmachten gestoord te worden. Het ver van huis inzetten van een niet onbelangrijk deel van zijn sterkte met de zekerheid, dat een conflict te wachten is met zeer sterke tegenstanders is toch zeker een onderneming die niet waarschijnlijk is te achten.

Ook bij deze aan de weermacht te stellen eisch vervullen Leger en Vloot een gelijkwaardige rol, ook hier is eigenlijk alleen sprake van preventieve werking.

Door de aanwezigheid van het leger wordt de vijand gedwongen tot groote troepentransporten over zee, door de aanwezigheid der Marine tot het inzetten van een behoorlijk deel zijner zeestrijdkrachten ter bescherming der transport-

schepen. Zelfs bij de bestaande sterkte onzer strijdkrachten zou een expeditie over zee ter verovering van Indië wellicht over duizenden mijlen afstand, zeker niet meer met geringe middelen kunnen plaats hebben. Men moet over het troepenvervoer over zee, vooral naar een vijandelijke kust zeker niet te licht denken. Napoleon bereikte wel Moskou, maar de paar mijl water over het Kanaal waren voor hem niet te overbruggen. Ook de afgelopen oorlog geeft merkwaardige voorbeelden van den angst voor wat op zee aan ingeschepte troepen kan overkomen. Toen na het uitbreken van den oorlog de 4 Duitsche kruisers van het China-eskader verdwenen waren, werden daartegenover meer dan 40 schepen in actie gezet, maar toch weigerde de Nieuw-Zeelandsche Regeering hare gereedstaande troepen, die dringend noodig waren op het Europeesche oorlogstooneel te doen varen en ondervond ook het Australische troepencontingent belangrijke vertraging. En dit alleen omdat „somewhere in the Pacific” eenige Duitsche kruisers nog niet gelocaliseerd waren.

De zee moge tegenwoordig voor den landrot op papier niets afschrikwekkends meer hebben en geheel worden beheerscht, als het er op aan komt de landskinderen in grooten getale in oorlogstijd aan dit element toe te vertrouwen, dan doen zich altijd nog merkwaardige aarzelingen voor.

Hiermee is ook dit naar mijne meening minder belangrijke punt afgehandeld.

IV. We krijgen nu nog het 4de punt: het leveren van een Volkenbondscontingent, waarover we kort kunnen zijn. Het gebruik onzer weermacht in dat geval komt op 't zelfde neer als het gebruik in een bondgenootschappelijken oorlog.

Waar het conflict maritiem is, zal hierbij in elk geval sprake zijn van inzet door ons van maritieme strijdkrachten. Dat echter ook aan het leger hierbij in bepaalde gevallen een rol zal worden toebedeeld is niet uitgesloten. Als we nagaan dat in den grooten oorlog op het Europeesche oorlogstooneel troepen uit alle werelddeelen vochten, dan zal, indien de

Volkenbond zich genoopt voelt actie te voeren in het Aziatisch gebied, zeker te verwachten zijn, dat op Nederland een beroep gedaan wordt, daartoe een deel van het Indische Leger ter beschikking te stellen, temeer waar dit Leger in hoofdzaak beroepsleger is.

Recapituleerend krijgen we dus:

Handhaving orde en rust. Hoofdtak Leger, bijtak Marine.
Handhaving neutraliteit — Indië niet rechtstreeks betrokken bij conflict, voornamelijk Marine.

Handhaving neutraliteit — Indië van zeer veel belang voor de oorlogvoerenden. Leger en Marine.

Preventieve werking tegen plotselinge overval en verovering.
Leger en Marine.

Leveren Volkenbondscontingent, hoofdtak Marine. Wellicht ook Leger.

Hiermeer is dus het doel onzer weermacht in Ned. Indië geschetst en tevens het *nut*. Ik wijs hier in het bijzonder op het *nut* onzer weermacht, omdat het mij altijd zoo wonderlijk voorkomt, dat zelfs door zeer knappe menschen dat nut ontkend wordt. Wat Indië voor ons heele volk beteekent, behoef ik in deze Vergadering niet uiteen te zetten, dat het behoud van Indië niet alleen een kapitalistenbelang maar juist van enorm gewicht voor de geheele arbeidersbevolking is, weet ieder die verder kijkt dan zijn neus lang is. Door de daden onzer voorouders verkeert Nederland in omstandigheden, waarnaar andere volkeren smachten, het heeft gelegenheid tot onbeperkte uiteenzetting van zijn productie vermogen en arbeidsmogelijkheid, het heeft plaats voor een groot deel van zijn bevolkingssurplus. Maar we zijn daardoor geworden een „nation saturée”; we dwepen met den Volkenbond, waarvan de ontwikkeling zeer zeker ons eigen belang zou bevorderen doch vergeten, dat andere volkeren minder gelukkig zijn. Dikwijls wordt smalend over de weermacht gesproken, hoewel het toch zeker is dat nimmer eenige agressieve handeling van haar zal uitgaan en zij slechts dient om ons volk de ellende van den oorlog te bepareen en zijne rijkdommen te beschermen, ter-

wijl tevens het nut in de laatste jaren bewezen is voor wie niet ziende blind is.

In scherpe tegenstelling met de in groote kringen van het Nederlandsch volk heerschende gezindheid t.o.v. de weermacht staan de gevoelens van het grootste deel der zich in Indië bevindende Nederlanders. Terwijl men zich hier in slaap laat wiegen door het gevoel, dat alles wel zoo mooi zal blijven als het is en het betalen van een voldoende verzekeringspremie toch eigenlijk wel achterwege kan blijven en dit rechtstreeksch voordeel zou opleveren (pennywise and poundfoolish is de Hollander altijd geweest) zien we in Indië in alle kringen het sterke besef, dat rustig, productief werk en behoud van den bestaanden toestand slechts mogelijk is indien de beide deelen der weermacht in goeden staat worden gehouden.

Ik heb hiermee dit onderdeel, de docleinden der weermacht afgehandeld en ga nu over tot:

De Samenstelling.

Als algemeene conclusie uit het voorgaande komt naar voren de eisch, dat de weermacht zóódanig moet worden ingericht dat zij een factor van beteekenis is indien onverhoopt een conflict tusschen andere staten mocht ontstaan. Zij moet dus zijn ingericht op het vervullen van een werkelijken rol in dien oorlog. Zij moet bovendien zelfstandig in staat zijn tot zóódanige plaatselijke actie, dat groote krachtsinspanning noodig is om deze actie te breken. Zonder dat, geen preventieve werking. Geen politiemacht dus, zooals de S. D. A. P. in haar Verslag over het militaire Vraagstuk wenscht. Zeer logisch wordt in dat verslag vermeld, dat de ligging van Ned. Indië zóódanig is, dat volkomen weerloosheid door de omliggende mogendheden, noch door het Internationale zeeverkeer, zou kunnen worden geduld en dat verwijdering van elke militaire macht zelfs oorlogs-oorzaak zou kunnen worden, om daarna echter wonderbaarlijk genoeg te komen tot een politieleger en politievloot, zoodanig ingericht dat zij niet in staat zijn, oorlog te voeren. In werkelijkheid wordt dan echter van preventieve werking afstand gedaan

en wordt dus aangestuurd op een toestand, die, naar eenige bladzijden te voren in dit rapport wordt aangegeven oorlogsoorzaak kan worden. De logica is hier ver te zoeken.

Ten volle moet ook de meening van den Heer GELDORP in het I. M. T. geuit onderschreven worden, dat er niet op mag worden vertrouwd, dat een weermacht, in vreedestijd uitsluitend gebruikt en geoefend voor politiediensten in ernstgevallen zelfs tegen een inlandschen vijand, in staat zal zijn met de noodige opoffering en doorzetting op te treden.

De Marine.

De vraag: vloot van slagschepen of klein-materiëelvloot is gelukkig van de baan en alleen nog maar van theoretische waarde. Het slagschip bestemd om den oorlog ver van de eigen kusten over te brengen en factor van groote internationale beteekenis, zal de kern der groote vloten blijven, zoolang men niet door onderlinge overeenkomst besluit, het geheel af te schaffen. Het is zóó kostbaar geworden (de Nelson en Rodney kostten elk ongeveer 84 miljoen gulden) dat op de geheele aarde nog slechts de drie grootste zeemogendheden denken over nieuwbouw van dit soort schepen. Voor ons evenals voor alle andere naties is het slagschip niet meer te betalen. De vraag dient nu gesteld: is een maritieme weermacht, bestaande uit het overige materieel dan nog wel van belang? Deze vraag kan volmondig bevestigend beantwoord worden. Eigenlijk is zoodanige beantwoording eerst mogelijk gemaakt door de invoering van de nieuwere wapenen: de onderzeeboot en het vliegtuig. Terwijl vroeger al het lichtere materieel uit het rayon van een slagschip moest blijven, wordt tegenwoordig het samenstellen van een logisch gedachte klein materieelvloot mogelijk gemaakt door de eigenschap van de onderzeeboot zich onzichtbaar te kunnen maken en door het misschien eenigzins merkwaardig klinkende feit, dat een permanent en overal aanwezig meesterschap in de lucht eigenlijk niet bestaat. Men moge door vliegpermanence op

eenig bepaald punt er misschien in kunnen slagen op die plaats voortdurend meester in de lucht te zijn, dit eischt tegen een tegenstander, die behoorlijk sterk in de lucht is en zijn eigen oogenblik kan kiezen, zulke aantallen vliegtuigen, dat andere oogmerken niet bereikt kunnen worden. Waar wij in Indië in den bondgenootschappelijken oorlog in hoofdzaak met nevenondernemingen te doen hebben, is zulks daarbij zeker niet te verwachten.

Een klein-materieelvloot staat op logischen grondslag, trouwens de aanbouw in alle overige landen is voldoende bewijs hiervoor. Ik zal er verder niet over uitweiden.

Als eerste eisch moet nu gesteld worden dat alle wapens hun aandeel hebben bij de samenstelling. Bestudeering van de moderne tactiek leert telkens weer hoe de wapens op elkaar inwerken en tot elkaars succes bijdragen. Het is precies hetzelfde trouwens als bij de verschillende wapens der landmacht.

Het is daarom verkeerd onze maritieme weermacht te betitelen als onderzeevloot, zij bestaat nu al en moet ook in de toekomst bestaan uit alle moderne wapens. De klein materieelvloot bestaat uit kruisers, jagers, onderzeeboten, mijnenleggers en vliegdienst, om de hoofdonderdelen te noemen. Vooral ook aan deze laatste moet evenals bij het Leger bijzondere aandacht besteed worden en getracht worden hare ontwikkeling zooveel mogelijk te bevorderen. De watervliegtuigen in Indië moeten niet alleen dienen als verkenningsmiddel, maar moeten tevens als bommenwerper een onderdeel uitmaken van het voor het vechten bestemde operatieve orgaan, dit laatste vooral m.h.o. op bemoeilijking van den luchtdienst van den tegenstander.

Ik acht het in verband met bovengenoemden eisch, dat alle wapens in combinatie met elkaar gebruikt moeten worden, zeer te betreuren dat de Regeering voorloopig heeft afgezien van het vroeger gekoesterde voornemen een tweetal onderzeebootmijnenleggers te bouwen.

Hierover een kleine tactische uitweiding, waarbij tevens het belang van de combinatie der wapenen naar voren komt.

Stel de aanrander heeft een hulpsteunpunt in den Archipel bezet. Wij zullen nu natuurlijk onze onderzeebooten naar de toegangen zenden, om het gebruik van het steunpunt, het in — en uitloopen gevaarlijk, liefst onmogelijk te maken. Indien we geen onderzeebootmijnenleggers hebben, zal de vijand zich gemakkelijk de zekerheid kunnen verschaffen dat de toegangen mijnenvrij blijven. Bovenwater mijnenleggers kan hij verdrijven en zich tegen nachtelijk optreden van deze vaartuigen veiligheid verzekeren door een avondvliegverkenning. Het in — en uitloopen van zijn basis kan op deze wijze voor hem zonder mijngevaar geschieden, volle kracht en in elke koers, die hij wenscht. Zijn echter onderzeebootmijnenleggers in onze formatie opgenomen, dan moet de vijand steeds bij elk in — of uitloopen rekening houden met het feit, dat geheel ongemerkt door deze vaartuigen mijnen in de toegangen gelegd kunnen zijn. Steeds moet de doortocht worden afgewischt door mijnenvisschers, die weer bedreigd kunnen worden door onze jagers en kruisers, en die beloerd worden door onze onderzeebooten, zoodat deze aanwijzing krijgen omtrent de door den vijand te volgen koers; verder zal over het algemeen de paravane gevoerd moeten worden, aanleiding gevende tot vaartverlies en dus gunstiger gelegenheid voor den onderzeebootaanval.

Men ziet, alleen het *bestaan* van onderzeebootmijnenleggers, ook al worden zij ter plaatse in werkelijkheid niet gebruikt, noopt den vijand tot omvangrijke maatregelen en is van invloed op de actie der wel ter plaatse zijnde eigen strijdkrachten. Hunne inwerking gaat veel verder dan de rechtstreeksche resultaten die wellicht door hen bereikt worden.

Dus alle wapenen vertegenwoordigd in de klein-materieël-vloot.

Wat materieël betreft zijn wij, behalve dan de door mij zoo juist gemaakt opmerking over de onderzeebootmijnenleggers geheel en al op den goeden weg. We hebben twee moderne kruisers, een zestal zeer goede moderne jagers in aanbouw en een twaalfstal flinke onderzeebooten in Indië.

Ook verscheidene bovenwatermijnenleggers zijn aanwezig en de eerste stappen voor de aanschaffing van modern water-vliegtuigmaterieel zijn gedaan. Aan dit laatste vooral en ook aan de personeelsvoorziening van dezen tak van dienst moet zeer veel aandacht besteed worden.

Wie nu van mij vanavond een vlootplan van bepaalde sterkte verwacht, komt bedrogen uit. De vlootwete commissie kwam indertijd tot een bepaalde totaalsterkte, zij nam den rechtstreekschen aanval tot grondslag en bepaalde als 't ware geografisch het aantal benodigde schepen van elke soort.

Ik laat nu daar of voor een gebied, dat zich wat grootte betreft uitstrekt van ons land tot de Kaspische Zee het geografisch bepalen van de maritieme sterkte wel juist is, het heeft mij altijd toegeschenen dat daar iets gewrongens in zat, doch hoe het ook zij, de vlootwet, zooals zij in stemming is gebracht in de Tweede Kamer, had dezen grondslag reeds verlaten, daar zij een beslissing vroeg over het eerste gedeelte zonder het tweede gedeelte daaraan pertinent te verbinden. De rechtsreeksche aanval nu is door de ontwikkeling van den politieken toestand inderdaad op den achtergrond gekomen (ook de Regeering stelt zich op het standpunt), we hebben voornamelijk het oog te richten op krachtige neutraliteitshandhaving en speciaal op de van de weermacht uitgaande preventieve werking.

En als we nu deze preventieve werking eens in beeld zouden brengen en op een der assen van een coördinatenstelsel de sterkte der weermacht, op de andere het percentage kans buiten den oorlog te blijven, zouden afzetten dan zou de preventieve werking worden voorgesteld door een schuin oplopende lijn. Ik wil hierop met nadruk wijzen, het is niet: bij deze sterkte 100% veiligheid en daarbeneden niets, maar al naarmate we de weermacht vanuit het nulpunt opbouwen, zal onze veiligheid vermeederen. Logica kan dan ook aan de latere aanvragen voor nieuwbouw niet ontzegd worden, ook al zijn nog de sterkten niet overeenkomstig heele of halve minima der vlootwet.

Het is nu naar mijne meening uitsluitend Regeerings-

zaak uit te maken, hoe groot de sterkte van de weermacht in de naatste toekomst behoort te zijn en in welk tempo de aanvulling en vernieuwing moet plaats vinden. De weermacht is een der middelen waarover de Regeering beschikt, om hare buitenlandsche politiek mogelijk te maken, zij alleen ontvangt de noodige inlichtingen over de ontwikkeling van den politieken toestand in het buitenland, zij dus kan beoordelen in hoeverre meer of minder krachtsinspanning, dus al of niet vermeerdering der preventieve werking in de naaste toekomst noodig is, zij ook zal rekening hebben te houden met den financielen toestand van het eigen land, en een en ander in verband met elkaar brengende, moeten beoordeelen welke offers ten behoeve van de weermacht gebracht moeten worden.

Daarbij zal in het oog moeten worden gehouden, dat een weermacht maar niet van den eenen op den anderen dag kan worden opgebouwd en ook, dat de geschiedenis leert, dat het gemakkelijker is de Volksvertegenwoordiging te brengen tot afbraak van het bestaande, dan tot nieuwen opbouw.

Het behoeft geen betoog, dat deze geheele beschouwing voor het Leger evengoed als voor de Marine geldt. Terwijl ik het, in dit licht bezien, dus verkeerd zou vinden, minimum of maximum vlootplannen aan te geven, ben ik van meening, dat het volkomen op den weg van ons militairen ligt bepaalde desiderata aan te geven, die leiding kunnen geven bij de verdere plannen. Voor de Marine zal ik deze wenselijkheden nu puntsgewijs aangeven met bij elk een korte uitlegging:

Punt 1. Ik heb dit al genoemd: wenschelijkheid te beschikken over alle wapens, omdat alleen door onderling verband succes mogelijk is. Liefst dus ook de onderzeebootmijnenleggers aanbouwen en volle aandacht besteden aan de ontwikkeling van den vliegdiens. Ik zal na hetgeen hierover reeds gezegd is, over dit punt niet verder uitweiden.

Punt 2. Aandacht besteden aan het feit, dat voor reserve gezorgd moet worden, omdat schepen niet voortdurend voor onmiddellijk optreden gereed kunnen blijven. Nog geheel afgezien van mogelijke in actie opgelopen beschadigingen,

hebben zij regelmatig stilligtijden ter dokking (schoonmaken huid) noodig en om de machines uit elkaar te nemen. Dit is vooral van belang voor de eenheden, die slechts in gering aantal aanwezig zijn, bijv. voor de kruisers. Deze schepen dienen er o.a. voor artilleristischen steun te geven aan verkenningen of bij den opmarsch van onderzeebooten en voor krachtig optreden bij onwillekeurige neutraliteitsschendingen. Indien nu de Regeering bijv. van meening mocht zijn, dat bij neutraliteits-handhaving het formeeren van twee machtsgroepen, uit alle onderdeelen bestaande, voldoende is, dan moge zij bedenken dat zonder reserve aan kruisers bij tijden het krachtigste schip van een dezer groepen aan den dienst onttrokken zal zijn.

Ik verwerp de berekening, die van niet deskundige zijde dikwijls gemaakt is over de onderzeebooten, om aan te toonen dat slechts een zeer gering aantal ter zelfder tijd beschikbaar zal zijn. Deze berekeningen geschieden dan aan de hand van de ervaringen in de Duitsche onderzeeboot-handelsoorlog. Daarbij was de toestand echter geheel anders. Zeer ver van huis, ongesteund, onder de moeilijkste omstandigheden, moest daarbij gedurende zeer langen tijd een doorgezette actie gevoerd worden, het rendementsschema werd daarbij natuurlijk ongunstig.

Wat onze weermacht betreft, zullen we er op kunnen rekenen, dat in de aanvangsperiode van het conflict bijna de geheele weermacht ter beschikking staat. In den voorafgaanden tijd van spanning zijn natuurlijk de onderhanden zijnde reparaties bespoedigd en is alles gedaan de geheele vloot in goede conditie te brengen. Dat hierop gerekend mag worden leert onze eigen ervaring bij de mobilisatie in 1914 en als men dit niet voldoende acht, de ervaring van de mobilisatie van de geheele Engelsche vloot. Gedurende de eerste spannende weken van den oorlog, toen men niet wist, welke plannen de vijand had, bleef de geheele vloot zonder uitzondering gevechtsklaar, eerst daarna werd geleidelijk gelegenheid gegeven tot het om de beurt stilligen, repareeren en dokken.

Maar volbemande reserve, boven het aantal schepen dat

men als minimum voor daadwerkelijk optreden denkt noodig te hebben, moet er zijn. Wie leest hoe Admiraal Jellicoe voortdurend in al zijn beschouwingen het feit betreft, dat steeds een zeker deel van zijn vloot aan den dienst onttrokken was, zal een indruk krijgen van het belang van dezen factor en van den invloed ervan op de overwegingen en de handelingen van den vlootbevelhebber.

Punt 3. Vooruitzien is een vereischte. De aanbouw van schepen duurt jaren en dat is nog het ergste niet, de personeelsformatie kan alleen logisch worden opgezet, als we voor verscheidene jaren vooruit weten, hoe de vlootsterkte op elk oogenblik zal zijn. Het op de moderne oorlogsschepen benoodigde beroeps- en speciaal het technisch personeel stampst men nog minder dan de schepen uit den grond.

Het is altijd als een der grootste voordeelen van de vlootwet aangehaald, dat daarbij in dit opzicht zekerheid verkregen werd. Nu laat ik daar of die verwachtingen juist waren, want een wet kan gemakkelijk door een nieuwe wet ongedaan gemaakt worden, maar een feit is het, dat een logische opbouw van de Marine alleen mogelijk is als behoorlijk wordt vooruit gezien. Dit nu is juist in verband met het opgemerkte omtrent buitenlandsch politieken en binnenlandsch finantieëlen toestand een der moeilijkste opgaven voor het Regeeringsbeleid. De in de laatste jaren bij de Tweede Kamer ingediende en aangenomen aanvragen voor nieuwbouw zijn alle gemotiveerd door de noodzak oud, opgevaren materieël te vervangen en men hoort wel eens in de Marine beweren, dat men op gemakkelijke wijze zoo nog wel eenigen tijd kan doorgaan. Toch is dit naar mijne meening niet de juiste weg. Bij elken aanvraag voor nieuw materieël, eigenlijk bij elke begrooting, behoort een toekomstplan voor een zeker aantal jaren gegeven te worden. Bij de uitspraak omtrent de aangevraagde gelden bindt de Kamer zich niet voor de geheele toekomstplannen, elk jaar bestaat opnieuw gelegenheid over den nieuwen aanvraag te beslissen, maar wel worden daarmee de voorbereidingsmaatregelen speciaal op personeelsgebied gesanctioneerd. Wordt een volgend jaar of eenige jaren later door een votum van

de Volksvertegenwoordiging of door een anders beoordeelen van den toestand door de Regeering het aanbouwplan gewijzigd, dan zal men natuurlijk onmiddellijk alle maatregelen nemen, om de gevolgen van de reeds aanvaarde consequenties op personeelsgebied tot den kleinsten omvang te beperken, doch de verantwoordelijkheid dezer gevolgen berust dan tenminste ter plaatse, waar zij behoort.

In bijna alle landen wordt deze handelwijze gevolgd. Engeland, Frankrijk, Japan en Italië om er eenige te noemen hebben alle hunne aanbouwplannen voor verscheidene jaren vooruit bekend gesteld, doch telken jare beslist de Volksvertegenwoordiging over de aanvraag van dat jaar.

Punt 4. Elke nieuw te bouwen eenheid moet in zijn soort geheel en al „up to date” zijn. Vooral voor een kleine marine als de onze, die niet zoo spoedig overgaat tot vervanging, is dit een bepaalde eisch. Met de klein-materieelvloot kunnen we ten volle aan dien eisch voldoen. Wellicht dat in sommige gevallen de gesteldheid van den Archipel eenigen invloed op de aanbouweischen kan uitoefenen, ik voor mij geloof niet dat dit in belangrijke mate het geval zal zijn, vooral niet als we bedenken, dat ten slotte bij daadwerkelijk gebruik een bondgenootschappelijke oorlog ontstaat, waarbij onze eigen doeleinden, zooals reeds gezegd, op den achtergrond komen.

In de laatste jaren zijn we in dit opzicht geheel op den goeden weg. Jagers en onderzeebooten behoeven in geen enkel opzicht onder te doen voor buitenlandsche tijdgenooten en de kruisers „Java” en „Sumatra” evenmin. Natuurlijk moet, wat deze laatste betreft, bedacht worden, dat de aanbouw dateert van vóór de Washington conferentie. Nu op deze conferentie aan de kruisers een limiet gesteld is van 10.000 ton, welk limiet zeker ook voor ons bereikbaar is, lijdt het bij mij geen twijfel, dat, als wij nog weer eens overgaan tot kruiseraanbouw, het Washington type verkozen moet worden. Dit te meer, omdat juist de 10.000 tons kruiser door de groote zeemogendheden in de toekomst gebruikt zal worden voor het zelfstandig optreden bij den aanval op den vijandelijken en de bescherming van den eigen handel, dus

in de toekomst optreden van dit soort schepen in onzen Archipel verwacht kan worden.

Nu is bij dit punt een waarschuwing in tweeërlei richting gewenscht. Eenerzijds tegen degenen, die hieruit zouden kunnen denken te concludeeren zooals dikwijls geschiedt, dat de kruisers „Java” en „Sumatra” nu dan ook waardeloos zouden zijn. Dit zou een geheel verkeerde conclusie zijn. Alle zeemachten geven hetzelfde beeld te zien van schepen van verschillenden ouderdom. Nergens ter wereld kan de marine telkens in haar geheel vernieuwd worden. Op het oogenblik bijv. is nog nergens een kruiser van het Washingtontype in dienst en onze kruisers behoeven geenszins onder te doen voor de lichte kruisers, waarover andere mogendheden beschikken.

Uit het feit, dat de evolutie in materieclaanbouw steeds doorgaat mag dus niet besloten worden dat eenige jaren na indienststelling de schepen reeds waardeloos zouden zijn, want elke andere Marine beschikt over talrijke dergelijke schepen en gebruikt deze.

Het steeds kleineeren van de waarde van ons materieel met het doel daaruit het bewijs te putten dat het beter is alles maar af te schaffen, heeft dan ook geen zin, doch wel moet het feit dezer voortdurende evolutie een waarschuwing zijn naar de andere zijde, een waarschuwing voor degenen, die uit vrees voor bovenbedoelde kritiek het feit der evolutie willen ontkennen en lange jaren nadat betoogd is, dat eenig schip volkomen aan de gestelde eischen voldoet, aan de toenmaals opgemaakte plannen willen vasthouden, omdat anders het vertrouwen van buitenstaanders in hunne verklaringen zou verloren gaan.

Met het bestaan van evolutie in de techniek en in de denkbeelden, dit laatste o.a. tot uiting gekomen in de Washingtonconferentie, moet vooral in een kleine marine ten volle rekening worden gehouden. Alleen dan zal in werkelijkheid bij nieuwbouw vertrouwen bestaan in de leiding, niet alleen bij de buitenstaanders, maar vooral en dit is het voornaamste, bij de gebruikers van dit materieel.

Punt 5. Voor de Indische maritieme weermacht moet

speciale aandacht besteed worden aan de reserve voorraden, in 't bijzonder de geschutmunitie. Dit komt voort uit het feit, dat we ver van het Moederland, in een gebied opereeren, waar niet verwacht kon worden dat in oorlogstijd de industrie behoorlijk geschikt kan worden gemaakt voor aanvullingen zooals dat in Europa het geval is. Hoe spoedig de schepen door hun gewonen voorraad munitie heen zijn is in den oorlog gebleken. De Deutsche kruisers onder Admiraal von SPEE vershoten in de slag bij Coronel, waar zij in $\frac{1}{2}$ uur tijds hunne tegenstanders vernietigden, ongeveer de helft van hun normalen munitievoorraad. De Engelsche slagkruisers, die in den slag bij Falkland deze Deutsche kruisers in den grond schoten, verbruikten daarbij op enkele schoten na volledig hunne zware munitie en reserve-munitie uit Engeland moest worden uitgezonden, om hun een veilige terugkeer te waarborgen. Dit moge voor ons als waarschuwing gelden.

Dit zijn dus de desiderata, die ik zou willen stellen: Harmonische samenstelling van alle wapens, rekenen op reserveschepen, vooruitzien wat betreft aanbouw, nieuwbouw geheel up to date, aandacht besteden aan reservevoorraden speciaal geschutmunitie.

De vlootbasis. Zooals al aangetoond is een eerste eisch voor actief optreden van de Marine, dat beschikt wordt over een goed verdedigde vlootbasis. In onbepaalde mate is in vroegere jaren geschreven en gesproken over de plaats waar deze Indische basis gevestigd zou worden. Dat het op Java moet zijn is duidelijk, omdat alleen dan de rugzijde der basis door de aanwezigheid van het Veldleger gedekt kan worden, trouwens alleen daar is voldoende werkvolk te vinden voor het industriele bedrijf.

In het Ontwerp-Vlootwet was Priok als hoofdbasis gekozen, hetgeen logisch was, omdat bij dit ontwerp het afslaan van een rechtstreekschen aanval op West-Java op den voorgrond stond en omdat voor de zeer aanzienlijke vloot, die in 12 jaar tijds (ik spreek nu over het totale plan van de interdepartementale commissie) gebouwd zou worden, naast

het reeds bestaande Soerabaja een andere en grootere basis noodig was.

Het zal duidelijk zijn, dat bij de doelstelling, zooals ik die hier hedenavond ontwikkeld heb, de meest voordeelige plaats van de basis niet zoo maar zonder meer is aan te geven. De rechtstreeksche aanval wordt zeer onwaarschijnlijk geacht; voor neutraliteitshandhaving kan de vloot in alle deelen van den Archipel moeten optreden; indien wij daarna in den oorlog betrokken worden, is het niet vooruit te zeggen van welken kant het gevaar dreigt, welke eischen aan ons gesteld zullen worden door den bondgenoot en welke plaats als basis voordeliger ligt. Ik zou nu dringend willen aanbevelen ons eindelijk eens met beide voeten op den grond te plaatsen. We hebben in den loop der jaren voor millioenen in den grond gestoken te Soerabaja. Uitgebreide kazerne-complexen, ateliers en werkplaatsen voor onderzcedienst, torpedo's, mijnen en artillerie zijn daar verzezen naast het bestaande M. E. dat herhaaldelijk vergroot en verbeterd is. Voor de in de eerste jaren te scheppen vloot voldoet de inrichting der basis in allen deele; bij in dienst komen van nieuwe schepen moeten wellicht weer enkele nieuwe reparatieonderdeelen worden uitgezonden, doch dit is het geval wáár ook de basis gevestigd wordt. Ook bij eenige verdere uitbreiding der vloot is voldoende ruimte beschikbaar. Bovendien is Soerabaja defensief zeer sterk door de geringe diepte zijner toegangen waardoor grootere schepen dan wij zelf bezitten de toegangen niet kunnen forceeren. Als voornaamste bezwaar van Soerabaja wordt altijd naar voren gebracht dat de toegangen gemakkelijk zijn af te sluiten en de onderzeebooten niet onder water varende naar buiten kunnen; doch naar mijne overtuiging is in den modernen zeeoorlog een nauwe blokkade niet meer te vreezen. De onderzeeboot en het vliegtuig maken deze onmogelijk. Verschillende ervaringen uit den laatsten oorlog leveren hiervoor het bewijs.

Het is nu echter het jammerlijke, dat door alle controversen over de plaats der basis nog altijd de eenige bestaande basis dus Soerabaja in totaal onvoldoend verdedigbaren

toestand is en wordt gehouden. We zijn al tientallen jaren bezig met het uitwerken van plannen (grootte plan Soerabaja, kleine plan Soerabaja, het ontwerp vlootwet besteedde er aandacht aan en stelde ontwerpen op) doch van praktische uitvoering is nog altijd niets gekomen. Onze Marine in Indië vindt nog nergens een absoluut veilige ligplaats, hetgeen toch een eerste vereischte is.

Wat dit betreft is het naar mijne meening dringend eisch, dat hier de Reggering onmiddellijk ingrijpt. Geen commissies meer, de zaak is uit den treure van alle kant bekeken, maar opdracht aan het werk te gaan. In Holland hebben we uitstekend zwaar geschut, afkomstig van de pantserscheppen, en van de indertijd ontworpen forten, waardeloos in de magazijnen liggen; wordt dit gebruikt, dan kunnen de kosten niet hoog zijn, de uitvoering worde opgedragen aan een klein comité deskundigen, genieofficier, stafofficieren van land en zeemacht onder de bevelen van den Marine Commandant van Soerabaja.

Zoo zou ten minste spoedig aan dezen wantoestand een einde komen.

Priok als zeer voorname haven, behoort natuurlijk in oorlogstijd niet geheel onverdedigd gelaten te worden, doch bij het vele, dat nog te doen is, zou ik zware versterkingen beslist willen ontraden. Door opstelling van eenig middelbaar geschut kan verhinderd worden dat een aanrander zich er voetstoots van meester maakt en zoonoodig tijd gewonnen om de haven door zinkscheppen af te sluiten of wenschelijke vernielingen uit te voeren. Ik zou het zelfs voldoende vinden ook alweer met het oog op het vele, dat nog gedaan moet worden indien de inrichting dezer lichte verdediging slechts werd voorbereid door het daarvoor noodige stafwerk. De in Indië aanwezige middelbare kanonnen kunnen dan in tijden van gevaar zoo spoedig mogelijk worden opgesteld.

Bij deze aanbeveling omtrent de basis wordt door mij geenszins uit het oog verloren, dat een zwaar verdedigde basis, toegankelijk ook voor de groote schepen van een bondgenoot, zooals de vlootwet van Priok wenschte te maken, de preventieve werking onzer weermacht in zeer belangrijke

mate verhoogt. Gezien den bestaanden toestand echter is het dringend noodzakelijk nuchter te blijven. *Eerst* een goed verdedigde, volledig geoutilleerde basis voor de eigen vloot, *eerst* de noodzakelijke aanvullingen en verbeteringen van Leger en Vloot, daarna bekijke men in het licht van den dan bestaanden politieken en finantieëlen toestand de vraag of de offers voor de inrichting van een ook voor groote schepen toegankelijk steunpunt gebracht moeten worden.

Tegen één ding wil ik tenslotte, wat de basis betreft nog waarschuwen, daar dit in den laatsten tijd nogal eens naar voren wordt gebracht. Het is de mogelijkheid van het gebruik maken van de particuliere scheepsbouwindustrie in Indië ten behoeve van de reparaties en het onderhoud van de vloot. Het is natuurlijk een zeer verleidelijk idee, doch naar mijn meening is het in hoofdzaak een leuze. Wie de moderne oorlogschepen, van het kruiser-, jager- of onderzee-bootype wel eens bezocht heeft, zal getroffen zijn geworden door de buitengewone ingewikkeldheid. Een modern oorlogschip eischt in al zijne onderdeelen een zeer speciale behandeling. Natuurlijk zal voor dokken en schilderen van de buitenhuid gebruik kunnen worden gemaakt van de particuliere industrie, doch het rekenen op veel verder gaande hulp zou, indien daardoor de capaciteit van het Marine-Etablissement verminderd werd, tot een fiasco in oorlogstijd leiden. Het marine-etablisement in de basis moet geheel en al geschikt zijn de oorlogsvloot te onderhouden en te repareren.

Het Leger.

Uit den aard der zaak zal ik hierover minder uitvoerig zijn.

Op Java bevindt zich, zooals wij reeds hebben gezien, een zóódanige troepensterkte dat de troepen in de buitengewesten geregeld kunnen worden afgelost en tevens in ernstgevallen voldoende versterkingen kunnen worden uitgezonden.

Zooals bekend beschikt men behalve over het beroepsleger over de sedert 1917 ingevoerde Europeesche militie, waarbij men rekent op 13 lichtingen, gevende bij opkomst van 70 % van elke lichting een totaal van 10.000 man militie en

bovendien zullen over eenige jaren nog 13 lichtingen landstorm beschikbaar zijn.

Reeds sedert jaren nu organiseert en oefent men de op Java aanwezige troepen voor den strijd tegen den buitenlandschen vijand. Dit is, gezien de hiervoor gegeven beschouwingen, alleszins logisch.

Wat organisatie betreft beteekent dit het vormen van de hoogere verbanden en de daarvoor benoodigde staven en het toevoegen aan de infanterie van alle voor dit soort oorlogvoering benoodigde verdere wapens, artillerie, cavalerie, genie, treinen, vliegdienst.

Waar op Java infanterie beschikbaar was voor twee divisies á 3 regimenten is, voor wat betreft oorlogvoering tegen een buitenlandschen vijand, deze sterkte voor het veldleger aangenomen. Aan de divisies van het Veldleger moet, de Indische defensiecommissie wees hierop reeds, de eisch gesteld worden dat zij zijn in hooge mate mobiel en in staat tot offensief optreden. Alleen dan zal het Leger met succes zijn taak kunnen vervullen. Vanuit maritiem standpunt bezien, is deze eisch al dadelijk aan geen twijfel onderhevig, de rugzijde van de vlootbasis kan óf verdedigd worden door niet mobiele vestingtroepen, doch eischt dan in wijden kring algehoele afsluiting door zeer kostbare permanente werken, óf door een mobiel veldleger, in staat een vijand, waar ook geland, aan te grijpen. Dat de laatste oplossing de voorkeur verdient behoeft geen betoog als we bedenken, dat daarbij het Leger dan tevens geschikt is voor alle andere doeleinden — bescherming Regeeringszetel of andere bedreigde punten op Java — overvoer naar andere in een bepaald oorlogsgeval belangrijke eilanden — deelnemen aan Volkenbondsactie enz. en daartegenover permanente versterkingen spoedig voor veroudering vatbaar zijn.

De gestelde eischen, mobiliteit en in staat zijn tot offensief optreden, leiden echter tot consequenties wat materiele uitrusting betreft en het is in dit opzicht vooral dat het Indische Veldleger nog aanvullingen noodig heeft.

Deze aanvullingen, noodig dus om het Veldleger geschikt te maken voor den strijd met een modern uitgerusten vijand, zijn in hoofdzaak de volgende:

1. Opvoering van de sterkte van de luchtvaart afdeling.
2. Versterking van de vuurkracht der infanterie voor wat betreft de automatische vuurwapens en het infanteriegeschut.
3. Vesterking van de divisie-artillerie en vorming van eenige legerartillerie, waaronder luchtdoelartillerie.
4. Organisatie van het treinwezen.
5. Het opslaan op Java van een zeer ruime voorraad van inf. en art. munitie, springmiddelen en gasafweermiddelen.

Verschillende dezer wenschelijkheden zullen natuurlijk ook eenige uitbreiding van personeel meebrengen, doch de finantieele gevolgen zijn in dit opzicht niet zoo belangrijk als voor wat betreft de materieelaanschaffing zelve.

Als ik dan verder de wenschelijkheid heb aangegeven te voorzien in vaste bezetting met voor modernen strijd uitgeruste troepen van de reeds aangegeven zeer belangrijke punten in de buitengewesten, meen ik met deze globale opsomming te kunnen volstaan.

Evenmin als een door de Regeering gewenschte vlootsterkte door één enkele aanschaffing bereikt kan worden, doch een geleidelijke uitgroei noodzakelijk is, zal ook aan bovengenoemde wenschelijkheden ineens voldaan kunnen worden. Dit laat natuurlijk het budget niet toe. Men zal het einddoel voor oogen moeten houden en bij elke begrooting moeten uitmaken welk onderdeel het eerst voor aanvulling in aanmerking komt.

Veel meer dan tot nu toe moet daarbij naar mijne meening door beide onderdeelen der weermacht overleg gepleegd worden. Volledig moet het besef doordringen, dat beide onderdeelen onmisbaar voor elkaar zijn, dat onvoldoende staat van het eene deel rechtstreeks inwerkt op de vervulling van de taak van het andere deel, dat hier geen tegenstelling van belangen is, doch gemeenschap.

Dat een zekere naijver altijd zal blijven bestaan leert de ervaring en de geschiedenis, dit ligt in de menschelijke natuur, het is echter vooral de taak van de hoogere bevelvoering aan beide zijden, om het geheel vanuit breed standpunt te overzien en in volledige harmonie te arbeiden.

Alleen dan kan het gestelde doel bereikt worden. Want men houde voor oogen, dat de defaitisten op militair gebied niets liever zien en van niets gretiger gebruik maken, dan onderlinge oneenigheid van de verschillende deelen der weermacht. Door niets wordt het vraagstuk der defensie in zijn geheel beschouwd op ernstiger wijze benadeeld.

Ik ben hiermee gekomen aan het einde van mijn eigenlijke taak, de behandeling van de defensie van Ned.-Indië. Ik zou nu eindigen als deze verhandeling niet een deel uitmaakte van de serie voordrachten hier te houden door verschillende heeren.

In verband n.l. met het op de volgende vergadering door den Generaal KALFF te behandelen en U bekend gemaakte onderwerp, is het wenschelijk, en heb ik daartoe van het Bestuur toestemming gekregen nu over te gaan tot een bespreking van de factoren, die de organisatie van de Marine in haar geheel beheerschen. Alleen dan kan op zuivere basis de hoogere organisatie van de weermacht en van de hoogere bevelvoering beoordeeld worden.

De VOORZITTER. Ik stel voor 10 min. pauze te houden en ik verzoek den heeren, die aan het debat wenschen deel te nemen, zich gedurende de pauze daartoe op te geven. Ik voeg hieraan toe, dat over het tweede gedeelte van de voordracht, dat onmiddellijk na de pauze zal worden gehouden, eerst gedebatteerd zal worden na de voordracht van den Luitenant-Generaal J. F. B. KALFF op 3 December e.k.; voor beter begrip van het geheel, verzoek ik U beleeft U daaraan te willen houden.

DE FACTOREN, WELKE DE ORGANISATIE VAN DE MARINE BEHEERSCHEN.

Uit de hier gehouden voorgaande lezingen hebben wij gezien, dat de rol aan de Marine toebedeeld in de landsdefensie in Nederland een bescheidene is, dus volstaan kan worden met een betrekkelijk klein opgezette organisatie, terwijl de taak door de Marine bij de defensie van Indië te vervullen veel omvattender is en daar dus

een beduidend grootere maritieme weermacht vereischt wordt.

Het is dus alleszins logisch, dat in een tijd dat hier in Nederland allerwege bezuinigd moet worden, het denkbeeld naar voren komt en gepropageerd wordt: Houdt bij organisatie van de Marine in Nederland alleen rekening met de eischen van de Nederlandsche defensie, formeer wat hier noodig is, formeer in Indië verder wat aldaar noodig is in vast Indisch dienstverband. Splits dus de Marine in tweeën,, het overcompletee aan personeel dat waarschijnlijk ontstaat, indien de Nederlandsche Marine in overeenstemming met de eischen van de zuiver Nederlandsche defensie wordt teruggebracht tot de kleinst mogelijke proporties, welk overcompletee echter bij den bestaanden toestand noodzakelijk is om geregelde aflossing in Indië mogelijk te maken, verdwijnt dan en belangrijke bezuiniging op het Nederlandsche budget zal het gevolg zijn.

Het is logisch dit denkbeeld, zóó logisch zelfs dat het feit, dat het nog nooit is uitgevoerd, reeds dadelijk doet vermoeden, dat hier voetangels en klemmen op den weg liggen. Want een ei van Columbus kan het geenszins genoemd worden, een ieder, die zelfs maar oppervlakkig zijne gedachten over de Marineorganisatie laat gaan, zal als 't ware beginnen op het hiergenoemde uitgangspunt.

Het is nu mijn bedoeling hier vanavond na te gaan welke moeilijkheden zich bij de uitvoering voordoen en of een dergelijk stelsel zelfs wel mogelijk is, ik bedoel dus, men houde dit goed in het oog, een stelsel van algeheele splitsing, dus een scheiding van de Marine in twee deelen, één deel voor Indië en één deel voor Nederland.

Ik stel mij daarbij geheel op nuchter standpunt en zal zuiver zakelijk den ingewikkelden toestand puntsgewijs ontrefelen. Dit heeft het voordeel, dat men de onderdeelen van het vraagstuk leert kennen en daarmee de gevolgen van bepaalde maatregelen leert overzien.

Ik zal beginnen met te wijzen op twee groote moeilijkheden van algemeenen aard, die ondervonden worden bij de organisatie van de Nederlandsche Marine.

De eerste heeft zij gemeen met alle kleine marines, zij is gelegen in de enorme ontwikkeling van de techniek en speciaal van de techniek der maritieme oorlogswapens. Een moderne kleine marine, in staat tot daadwerkelijk optreden, moet, evengoed als de grootste marines beschikken over alle wapens en alle moderne technische inrichtingen. Dit eischt vorming van het personeel in meerdere, in zeer vele, speciale inrichtingen. Terwijl wij in den zeiltijd konden volstaan met een deel van het varend personeel schieten te leeren, zien we in den tegenwoordigen tijd verscheidene afzonderlijke corpsen en corpsen van talrijk personeel geheel in speciale richting opgeleid. Ik noem: torpedomakers — electromonteurs — radiotelegrafisten — vliegtuigmakers (nog weer in verschillende categoriën ingedeeld) — machinisten — geschutmakers — konstabels, terwijl ook bij de vorming van het gewone dekspersoneel nog weer onderscheid gemaakt wordt door brevetten van torpedist — kanonnier — geoefend duiker — onderzeebootroerganger — seiner — afstandmeter.

Het zal duidelijk zijn, dat kleine marines door deze verdeling in allerlei verschillende categoriën met geheel van elkaar afwijkende opleidingen met veel meer moeilijkheden te kampen hebben dan groote marines. De geheele grondorganisatie van opleidingen enz. moet hetzelfde zijn en van het budget wordt daardoor het rendement aan werkelijke gevechtskracht bij een kleine marine kleiner dan bij een groote.

Daarbij komt, dat al deze afzonderlijke corpsen weer niet als één geheel bij elkaar blijven, zoodat voor een regelmatig verloop van aanneming, bevordering en afvloeiing gezorgd kan worden, doch elk voor zich weer versnipperd worden over de talrijke eenheden, waaruit de marine bestaat, die elk in hunne bemanningslijsten weer bepaalde eischen stellen van rang en ancienneteit.

Ik heb nu de officieren nog buiten beschouwing gelaten, maar ook daar is doorgevoerde specialisatie noodig, met afbreken dezer specialisatie op bepaalde leeftijd om het algemeene inzicht terug te krijgen,

doch vaak teruggrijpen naar de specialisten op lateren leeftijd ter vervulling van bepaalde betrekkingen. Ook hierbij natuurlijk bij een klein corps zecofficieren als het onze veel meer moeilijkheden om de juiste mensen op de goede plaatsen te krijgen en toch daarbij voor de algemeene ontwikkeling te zorgen, dan bij een groote marine.

De noodzaak over te gaan tot ver doorgevoerde specialisatie en indeeling in groepjes, omdat anders van het daadwerkelijk gebruik van een moderne marine niets terecht komt, heeft dus vooral voor de kleine marines zeer bijzondere moeilijkheden van organisatorischen aard met zich gebracht.

Hier komt reeds een waarschuwing om den hoek kijken, misschien pas theoretisch, maar toch een waarschuwing, waarop we moeten letten, als we onderzoeken of splitsing van onze reeds kleine Marine in twee nog kleinere deelen wenschelijk is.

De tweede moeilijkheid van algemeenen aard is er eene specifiek van de Koninklijke Nederlandsche Marine, zij is gelegen in de verhouding tusschen de in de tropen benoedigde sterkte, en die in het Moederland. Het is natuurlijk juist het vraagstuk, dat we hedenavond zullen onderzoeken, doch het is van belang er hier al dadelijk op te wijzen, dat in dit opzicht de Nederlandsche Marine eenig in haar soort is. Nergens ter wereld, bij geen enkele buitenlandsche marine wordt een percentage tropenjaren gehaald, als bij ons gebruikelijk is, nergens wordt zoo'n groot gedeelte van de materieëlsterkte in de tropen onderhouden. Ik wijs hier in het bijzonder op, omdat we nu alweer dadelijk een waarschuwing krijgen, dat waarschijnlijk bijzondere moeilijkheden in het spel zijn en vooral outsiders dus met conclusies over de mogelijkheid van splitsing, waarbij het grootste deel der Marine *doorlopend* in de tropen gestationeerd zou zijn, voorzichtig zullen moeten zijn. Ook zal men niet te spoedig klaar moeten zijn met een kritiek op de bestaande organisatie der Marine zooals den laatsten tijd nogal eens gebruikelijk was. De Nederlandsche Marine

dient nu eenmaal in zeer speciale, nergens elders voorkomende, omstandigheden.

Dit zijn dus twee moeilijkheden van algemeen aard, waarop in de eerste plaats gewezen moet worden.

Waar nu de Marine haar voornaamste taak in Indië vindt en de organisatie van het Indische gedeelte de meeste moeilijkheden oplevert, komt het mij voor, dat de beste weg, om het hier in behandeling zijnde vraagstuk te onderzoeken, gevonden wordt door de factoren te bespreken, die dat Indische gedeelte beheerschen.

Het zal dan vanzelf blijken, dat als we voor dit gedeelte een oplossing hebben gevonden, we bij de organisatie van het Nederlandsche gedeelte geen bezwaren te overwinnen hebben.

Ik heb gestreefd naar een puntsgewijze indeeling, om het volgen van deze ingewikkelde materie gemakkelijker te maken en zal dus in volgorde bespreken:

a. De redenen, waarom Europeesch beroepspersoneel in Indië noodzakelijk is, met een onderzoek van het inlandersvraagstuk en van de factoren, die het gebruik van Europeesch militie- en reservepersoneel in Indië beheerschen.

b. De vraag of bij splitsing van de Marine, waarborgen bestaan dat voldoende toeloop van Europeesch beroepspersoneel te verwachten is.

c. De vraag, of indien sub *b* bevestigend beantwoord wordt, bezuiniging in de totaalkosten der Marine te verwachten is.

d. Het verband, dat voor zuinige *vredes*organisatie behoort te bestaan tusschen opleidingen en opgelegd materieël.

e. De matericëlkant van het vraagstuk.

sub. a. De bemanning van de eigenlijke gevechtseenheden van de Marine, de kruisers, jagers en onderzeebooten zal voor een groot deel moeten bestaan uit technisch uitstekend onderlegd, practisch langdurig geoefend *beroeps*personeel. Wie de kruisers Java of Sumatra wel eens bezocht heeft en zich daar bijv. de vuurleiding heeft laten uitleggen of wie wel eens een bezoek aan een onzer groote onderzeebooten

gebracht heeft, zal een indruk hebben gekregen van de buitengewone gecompliceerdheid van het moderne oorlogswerktuig. Het daadwerkelijk gebruik in oorlogstijd hangt af van het goed functioneeren van elken schakel der organisatie, materieel of personeel. De vervulling van de gestelde eisch is echter niet alleen dáárvor noodzakelijk, ook voor het in goeden staat houden van het materieel in vreedstijd is dergelijk personeel onmisbaar. En dit speciaal in de tropen waar altijd de zorg voor het materieel zooveel meer bezwaren ondervindt, vooral nu in den laatsten tijd de electrificatie van alle inrichtingen een zeer groote voortgang heeft gemaakt, waarbij dan de in Indië heerschende vochtigheid een rol van belang speelt.

In zooverre zijn nu nog meer dan vroeger de „mensen” boven de „kanonnen” de doorslaggevende factor. De zorg voor het materieel in *vreedstijd* n.l. stelt veel hooger eischen, dan vroeger.

De vraag doet zich nu dadelijk voor: in welke mate kan voor dit gedeelte van het beroepspersoneel van inlanders gebruik gemaakt worden; voor het gedeelte dus dat technisch uitstekend onderlegd is en waarbij derhalve langdurige opleiding noodzakelijk is, ik bedoel dus de onderofficieren der diverse kwaliteiten vanaf den korporaalsrang en de officieren.

De factoren, die het z.g. inlandersvraagstuk in de Marine beheerschen, zijn in hoofdzaak, kort aangestipt, de volgende:

Inlandsche matrozen en stokers zijn in zeer voldoende mate te krijgen en worden op de uitstekende, waarlijk eenig in haar soort zijnde, marineopleidingschool te Makassar tot zeer bruikbaar marinepersoneel opgeleid.

De duur van de opleiding wordt in hooge mate beheerscht door den eisch, dat de jongens behoorlijk Nederlandsch moeten kennen.

Hoewel deze eisch voor uitsluitend matrozen en stokers wellicht niet gesteld zou behoeven te worden, is zij onmisbaar voor de verdere en speciaal de technische opleiding tot onderofficier. Misschien dat in zeer verren toekomst als inlandsche instructeurs, volkomen op de hoogte van de mo-

derne techniek, beschikbaar zijn, in dit opzicht de Nederlandsche taal niet meer noodig zou zijn, ook dan toch zal het bezwaar blijven gelden, dat tweetalige commandovoering van een zóó precies in elkaar sluitend complex als het moderne oorlogsschip, in tijd van actie uit den boeze is.

Dus kennis Nederlandsche taal vereischte. De Nederlandsche taal echter blijft altijd een vreemde taal voor den inlander. Dit veroorzaakt verlenging niet alleen van de eerste opleiding, doch vooral ook van de voortgezette opleidingen tot de diverse onderofficiersrangen. Deze opleidingen duren voor den Europeaan dikwijls reeds meerdere jaren, onderofficier-monteur bijv. 3 jaar, nadat eerst een diploma ambachtsschool verkregen is. Onderofficier-machinist 3 jaar, onderofficier-torpedomaker 3 jaar, beide categoriën worden eveneens eerst in opleiding genomen na het behalen van diploma's aan burgeravondscholen of ambachtsscholen, het is dus te begrijpen hoeveel moeite en tijd het dan kost om uit de inlanders geheel gelijkwaardige onderofficieren te vormen.

De inlander, ambitieus in dienst gekomen als matroos of stoker, heeft den wensch *spoedig* den korporaals- en de verdere onderofficiersrangen te bereiken. Dit is o.a. mogelijk in het Leger, waar een als fusilier in dienst gekomen inlander in twee jaar korporaal kan zijn.

Merkende hoeveel tijd en kennis daarvoor bij de Marine noodig is, verliest hij zijn ambitie en het door de praktijk aangetoonde resultaat is, dat slechts een zeer klein gedeelte na het eerste dienstverband bijteekent. De overigen verlaten de Marine en dit te eerder, omdat zij na de uitmuntende eerste marineopleiding gemakkelijk elders hunnen weg vinden.

Het resultaat van de tot nu toe ondernomen pogingen, die werkelijk met kracht zijn ondernomen en waarvoor men zich in Indië alle moeite getroost, is, dat bij de deksonderofficieren, bij de verplegingsdiensten (ziekenverpleger, schrijver, kok, hofmeester) en bij het lagere machinepersoneel, dus de korporaal-machinisten, reeds resultaten zijn bereikt die van invloed zijn op de sterkte aan Europeesch beroepspersoneel

in Indië. Bij alle meer technische en meer gespecialiseerde kwaliteiten echter bestaat nog in geen enkel opzicht waarborg, dat in de naaste toekomst het Europeesch onderofficiersberoepspersoneel in belangrijke mate kan worden ingekrompen. Dit feit is een gevolg van de hooge eischen, die aan de bemanning van modern gevechtsmaterieel gesteld moeten worden en van de psyche van den inlander. Ik zie bij dit laatste niet over het hoofd, dat bij den enkeling werkelijk verbazingwekkende resultaten zijn verkregen, ik heb dat persoonlijk in de praktijk meegemaakt, doch de conclusie geldt den doorsnee inlander.

Een andere zijde van het inlandersvraagstuk is de volgende. Zelfs al zouden de hogere opleidingen geheel naar wensch verlopen en onbeperkt inlandsch personeel toevloeien, dan zou toch een grens gesteld moeten worden aan de vervanging van het Europeesch personeel, daar altijd zeer strenge eischen aan de gevechtswaarde van het materieel gesteld moeten worden. Deze factor geldt voor gewone matrozen en stokers evengoed als voor de technische kwaliteiten, het moderne hier in Europa uitgedachte en vervaardigde gevechtsmaterieel zal in oorlogstijd nooit zijn volle rendement aan gevechtswaarde opleveren, als het niet in belangrijke mate bemand wordt met Europeesch personeel. De moderne zeeoorlog met zijne verschrikkingen brengt een zoodanige aantasting van het moreel met zich mede, dat zelfs in functies, die ieder op zich zelf alle door inlandsche krachten zouden kunnen bezet worden, een flink percentage Europeesch personeel noodig is. De combinatie van Europeanen en inlanders echter kan uitstekende resultaten opleveren, zelfs leidend tot onderlinge wedijver in prestaties. Doch een grens moet gesteld worden, mede ook om deze Nederlandsche machtsinstrumenten steeds met volkomen zekerheid in Nederlandsche handen te houden.

Ten slotte is ongetwijfeld het vraagstuk van belang in hoeverre Inlandsche onderofficieren over het algemeen in staat zullen zijn gezag uit te oefenen over een bemanning, die gedeeltelijk Europeesch is. Ik zal er niet over uitweiden, maar wil er alleen op wijzen, dat oock dit vraagstuk in de

marine-samenleving, waar men in kleine ruimte voortdurend met elkaar in contact is, weer heel andere aspecten vertoont dan aan den wal, waar men de landaarden kan afscheiden en ruimte heeft om elkander uit den weg te gaan.

Dit zijn zeer in het kort de aspecten van het Inlander-vraagstuk, er zou een geheelen avond over gesproken kunnen worden, doch dit zou te ver voeren.

Een kort resumé was echter noodig, om verder op zuivere basis te staan.

In hoeverre kan tenslotte het Europeesch militie- en reserve-personeel verlichting brengen?

De splitsingscommissie heeft voor de Hollandsche organisatie een zeer ruim gebruik van militie met langer dienstverband aanbevolen, het Hollandsch materieel zou echter bij haar opzet gedeeltelijk uit eenvoudiger te behandelen eenheden bestaan en het is, gezien de ervaringen in de practijk, speciaal in maritiem — technisch opzicht, voor mij nog zeer de vraag, of hare plannen in Holland voor verwezenlijking vatbaar zijn. Ik laat nu de vraag of de Volksvertegenwoordiging te vinden zou zijn voor de vereischte verlenging van den tijd onder de wapenen, buiten beschouwing. In Indië komen echter andere factoren op den voorgrond. Het eigenlijke vechtmaterieel: kruisers, jagers en onderzeebooten, is dermate gecompliceerd, dat men uiterst voorzichtig moet zijn met de vervanging bij mobilisatie van bestaande schakels door minder geoefend personeel.

Trouwens de waarde van doorgezet oefenen, zooals in Indië geschiedt, zou geheel verloren gaan, als men wist, dat vóór een werkelijk optreden, toch de bemanningen door elkaar gegooid worden. Een dergelijke mobilisatiemaatregel zou een ernstige slag aan het moreel toebrengen. Wellicht zou wat dit betreft voor een deel van het machinekamerpersoneel een uitzondering gemaakt kunnen worden, doch men moet bij dit alles tevens goed in het oog houden, dat in tegenstelling met Holland, waar de mobilisatie als het ware op één punt plaats vindt, in het uitgestrekte eilandenrijk Indië er op gerekend moet worden, dat toevallig bij mobilisatie de in dienst zijnde eenheden zeer verspreid kunnen

zijn. Men moet voor plotseling optreden in elk geval onmiddellijk kunnen beschikken over de in dienst zijnde machtsmiddelen, zonder voor een goed verloop der mobilisatie gedwongen te zijn, deze eerst naar Soerabaja te laten opkomen ter omwisseling van een deel van de bemanning.

Er is dus in Indië naar mijne meening slechts één regeling mogelijk. Men dient de bemanningen van alle *in dienst zijnde gevechtseenheden* intact te houden, men gebruikt voor de bij mobilisatie *in dienst te stellen gevechtseenheden* in beperkte mate militie- en reservepersoneel, men gebruikt dit laatste personeel speciaal voor alle bewakings- en hulpdiensten, waarbij men zonder bezwaar de mijnen- en mijnvischdienst kan opnemen en houdt hen verder beschikbaar als een zeer welkome bron voor aanvulling van verliezen. Alleen bij een dergelijken opzet (en het zal wel blijken dat dan reeds militie- en reservepersoneel in groote hoeveelheden noodig is) wordt een behoorlijk verloop der mobilisatie gewaarborgd, wordt het volle rendement der oefeningen verkregen en blijft het moreel ongeschokt.

De conclusie uit het tot nu toe besprokene luidt: Binnen afzienbaren tijd zal steeds voor de Marine in Indië gebruik moeten worden gemaakt van Europeesch beroepspersoneel, officieren en onderofficieren van alle kwaliteiten. Doch eveneens van Europeesch minder personeel, in de eerste plaats, om, zooals reeds bij de bespreking van het inlander-vraagstuk werd opgemerkt, de gevechtswaarde van het geheel op een behoorlijk peil te brengen, in de tweede plaats, omdat het noodzakelijk is een groot deel der onderofficieren, speciaal de diverse dekskwaliteiten uit bevaren personeel te trekken. De ervaringen in de Marine opgedaan met deks- onderofficieren rechtstreeks opgeleid uit de burgermaatschappij zonder bevarenheid, zijn over het algemeen onbevredigend geweest en de Marine is dus teruggegaan tot de oude beproefde methode, deze onderofficieren uit den matrozenstand te recruteeren.

De grondorganisatie is dus noodig om de benoodigde bevaren onderofficieren te krijgen.

Sub b. Indien ik er in geslaagd mag zijn U duidelijk te maken dat en waarom Europeesch beroepspersoneel in Indië

noodig is, wordt nu het volgende punt van belang, de vraag n.l. of bij splitsing van de Marine waarborgen bestaan dat voldoende toeloop voor een vast Indisch dienstverband te verwachten is.

Ik wil U dadelijk mijn conclusie mededeelen: Ik moet die vraag beslist ontkennend beantwoorden. Volgens mijne overtuiging zal men er op den duur nooit in slagen voldoende talrijk volwaardig beroepspersoneel voor een vast Indisch dienstverband te vinden; bij mij staat vast dat men bij algeheele splitsing der Marine het Indische gedeelte ten doode opschrijft.

Ik zal voor mijn oordeel, zooals gezegd, slechts zakelijke argumenten geven, het is voornamelijk gebaseerd op de levensomstandigheden van het varende personeel op moderne oorlogschepen in de tropen. Het is een feit, dat dit leven met geen enkelen anderen tak van dienst of particulier beroep te vergelijken is. Nergens in Indië leeft en werkt men onder omstandigheden te vergelijken met het bestaan van den Europeeschen opvarende van ons marinemateriël, ondergebracht als zij zijn met velen tezamen in een stalen goeddeels gesloten kast, onder de tropische zon. Ik doel hier speciaal op de onderofficieren en minderen, over de officieren zal ik het zoo dadelijk nog hebben. Dikwijls moeten zij hunne verblijven nog met talrijke inlanders deelen. Men ga, welk bedrijf men ook wil in Indië maar na, nergens vindt men een soortgelijk levensbestaan voor den Europeaan.

Nu is het zeker geen zaak hierover theatraal te doen, het marinebestaan heeft zooveel aantrekkelijks, dat bij den *bestaanden* toestand voldoende toeloop voor de marineloopbaan bestaat, doch men vrage niet, wat er zou geschieden, als de bestaande afwisseling van Europeesch en Indisch verblijf eens werd afgeschaft.

Een onafgebroken levensbestaan op modern oorlogsmateriël in de tropen biedt naar mijne vaste overtuiging aan den Europeeschen onderofficier en minderen schepeling geen voldoende aantrekkelijkheid. Het bewijs daarvoor put ik o. a. uit mijn ervaring, waar ik heb kunnen gadeslaan, hoe over het algemeen gesnakt wordt naar het einde van den Indischen torn. Verwachtingen, dat men door aanbieding

van voldoende accommodatie aan den wal in Indië, dus door het bouwen van ruime kazernecomplexen, voldoende toeloop zal kunnen krijgen, zullen beschaamd worden. Het in dienst zijnde materiëel moet een groot gedeelte van het jaar oefenen; varen in den geheelen Archipel, tot het opdoen van plaatselijke kennis is noodzakelijk; men zal dus in tegenstelling met den Hollandschen dienst dikwijls maandenlang van huis zijn.

Verwachtingen, dat op den duur een uitgebreid gezinsleven van het marinepersoneel beneden den rang van officier in Indië ontstaan zal, kan ik niet deelen. Van de nu bestaande organisatie zal bij splitsing wellicht een groot deel het gezin mee naar Indië nemen, doch de nieuwe toeloop zal na de eerste opleiding, dus op jeugdigen leeftijd, het Vaderland verlaten, om er slechts met periodiek verlof terug te keeren.

Zonder gezin is het in Indië voor den marineschepeling nog beter op zee, dan in kazernecomplexen in de havensteden; de ervaring leert, dat, zelfs bij den bestaanden toestand, langdurig stilliggen te Soerabaja hoogst funest werkt.

Er is echter meer. Meerdere kwaliteiten onderofficieren en ik denk nu speciaal aan de technische takken van dienst, hebben zóódanige bekwaamheden, dat zij uitstekend terecht kunnen in de burgermaatschappij in Indië. Men bedenke daarbij tevens, dat de marinedienst van den technischen onderofficier ook in de tropen handenarbeid vordert, terwijl menschen van hun standing in de Indische maatschappij „toekan” zijn, dus toezicht houden op handenarbeid van inlanders. Zou men nu werkelijk denken, dat het marinebestaan in Indië zóóveel aanlokkelijks voor hen biedt, dat zij zullen weerhouden worden betrekkingen buiten de Marine te aanvaarden, waarbij zij meer tractement en veel meer comfort kunnen vinden?

Juist het feit van de afwisseling en het opzien tegen een vast Indisch levensbestaan doet hen voor de Marine behouden blijven. De veelvuldige verzoeken van in Holland dienend personeel om vervroegde uitzending naar de tropen doet aan dit alles niets af. Het marinepersoneel, dat hier tegenwoordig economisch veel moeite heeft om rond te komen,

gebruikt den Indischen torn, om den finantieelen toestand weer in het reine te brengen en neemt het harde leven aldaar op den koop toe. Zooals reeds gezegd, wordt over het algemeen sterk verlangd naar thuisvaren.

Met de officieren is de toestand natuurlijk eenigszins anders, omdat zij in zekere mate aan boord in gunstiger omstandigheden verkeeren en bovendien bij hen voor meer afwisseling in boord- en walplaatsingen kan gezorgd worden.

Wat vraag en aanbod betreft echter is de toestand precies dezelfde. Ook de uitstekend opgeleide marine-officier kan in Indië een veel ruimer en prettiger bestaan aan den wal vinden in diverse betrekkingen. Het is zeker niet te verwachten dat jongelui die een Indische levens-carrière wenschen, daarvoor bij voorkeur de Marine zullen uitzoeken.

Naar mijn vaste overtuiging zal men ook geen gedwongen verzwaring van den Indischen tijd ten opzichte van den Hollandschen tijd kunnen doorvoeren. Het denkbeeld door eenige leden der splitsingscommissie aangegeven, om de lengteverhouding der torns te laten afhangen van de sterkteverhoudingen in beide gebiedsdeelen acht ik niet voor verwezenlijking vatbaar. De Marine dient, wat Indischen tijd betreft zooals gezegd, reeds in zeer exceptioneelen toestand, een dergelijke maatregel zou bovendien alle bestaanszekerheid aan het personeel ontnemen. Natuurlijk kan in ernstgevallen de tropische tijd onbeperkt verlengd worden, zooals ook inderdaad reeds herhaaldelijk geschied is (Russisch-Japanschen oorlog, oorlog 1914 tot 1918); de geheele Marine is bekend met deze mogelijkheid en heeft in dergelijke gevallen steeds ten volle de haar opgedragen taak vervuld.

Sub c. Ik kom nu tot het 3e punt.

Hoewel ik zelf dus de overtuiging heb, dat op den duur voldoende toeloop voor een vaste Indische marineloopbaan niet te verwachten is, loont het de moeite te bespreken óf indien ik mij eens vergis en een behoorlijke personeels-formatie mogelijk is, de splitsing tot bezuiniging zal leiden.

Voor wat betreft het Indische gedeelte moet zonder

twijfel op een zeer sterke verhooging van uitgaven gerekend worden.

De splitsingscommissie komt tot de werkelijk verbazingwekkende conclusie, dat bij splitsing ook voor het Indische gedeelte der marine de kosten lager zullen zijn dan bij niet splitsing. Zij komt tot dit resultaat door den goocheltoer, de tractementen én de pensioenen van het personeel bij vast Indisch dienstverband lager te stellen dan de tegenwoordig aldaar bestaande. Het is een zeer gemakkelijke manier om tot een gunstig resultaat te komen, doch het is de vraag of zij wel juist is.

Voldoende toeloop op den duur wordt beheerscht door de wet van vraag en aanbod. Waar nu bij splitsing het vaste Indische dienstverband ongetwijfeld verslechtering van levensomstandigheden beteekent, kan niet anders dan verwacht worden, dat een dergelijke maatregel verzwaring van kosten aan tractementen met zich brengt. Dat ongetwijfeld ook de pensioenlast hooger zal worden bij splitsing is duidelijk, als men slechts de pensioenregelingen en bedragen van zuiver Indische categoriën naast die van de Marine legt. Gelijkheid van behandeling zal dan toch zeker moeten geschieden en waar bijv. het Leger een uitlaat op 45-jarigen leeftijd met zeer behoorlijk pensioen kent voor officieren, zal zulks ook in de Marine moeten ingevoerd worden. Als we bij den bestaanden toestand de pensioenen vergelijken van bijv. hoofd- of opperofficieren van het Indische Leger met die van dezelfde categorie van marineofficieren met zeer veel Indische jaren, dan zal men zien hoeveel gunstiger de toestand voor eerstgenoemden is. Als voorbeeld diene dat bijv. een Admiraal, die 4 jaar lang Commandant der Zeemacht is geweest in Indië, geheel gelijkwaardige positie dus met die van den Leger-Commandant, een pensioen krijgt van ongeveer f 5000, terwijl voor laatstgenoemde dit bedrag op f 12000 valt.

De grootste tegenvaller op finantiëel gebied bij vast Indisch marinedienstverband zal echter ondervonden worden door de vele voortijdige afkeuringen en ziekteverloven. Dit vindt zijn oorzaak in de levensomstandigheden van het personeel en in het feit, dat plaatsingen in koel klimaat zooals

bij andere takken van dienst geschiedt, niet mogelijk zijn.

Het is dus mijn overtuiging, dat splitsing van de Marine, voor wat betreft het Indische deel duur zal uitkomen. Zekerheid, dat deze verhooging van kosten overtroffen wordt door de vermindering van kosten van de kleinere Hollandische Marine, kan niet gegeven worden. Niemand kan dat zeggen, daar alle ervaringsgetallen over de Indische kosten ontbreken en zooals gezegd ook buitenlandsche gegevens niet beschikbaar zijn. Ook in verband met de hierna nog te behandelen punten heb ik voor mijzelf de vaste overtuiging, dat de kosten in totaal beduidend hooger zullen zijn dan bij den nu bestaanden toestand. Wel kan in elk geval gezegd worden, dat bij den bestaanden toestand de tropendienst der Marine, op zichzelf beschouwd, inderdaad op voor den Staat goedkoope wijze vervuld wordt.

Dat inzake al of niet bezuiniging in totaaluitgaven geen vaststaande conclusie in cijfers gegeven kan worden, doet echter aan mijn betoog weinig af. Zooals gezegd, zal men er volgens mijn vaste overtuiging niet in slagen voldoende goed onderlegd beroepspersoneel voor vast Indisch dienstverband te krijgen. Dat is het kardinale punt, het onder dit punt gegeven betoog is slechts van secundaire waarde.

sub. d. Ik kom nu tot het vierde punt, bespreking van het verband, dat voor zuinige vredesorganisatie behoort te bestaan tusschen opleidingen en opgelegd materiëel.

Ook dit is een kardinaal punt, dat aan splitsing in den weg staat.

Een economisch beheer van de Marine in vreedstijd eischt dat slechts een deel van het materiëel in dienst gesteld is. Het overige materiëel is buiten dienst of in dienst opgelegd dus met slechts een zeer kleine kernbemanning voor het onderhoud. De bij mobilisatie in dienst te stellen schepen worden bemand door het bij de opleidingen en de specifieke vredesdiensten werkzame personeel. Dit zijn o.a. hydrografie doch ook de bij de opleidingen behoorende oefenschepen. Een dergelijke regeling is én voor een zuinig vredesbeheer én om te voorkomen dat het oorlogsmateriëel te veel wordt opgevaren, noodzakelijk en gewenscht. Het is de methode die in alle marines gevolgd wordt.

Bij gesplitste organisatie echter zullen de voornaamste opleidingen van het Europeesch personeel hier in Holland plaats vinden. Daarover is een ieder het eens. Een regeling, waarbij zeer jonge Hollandsche jongens naar Indië gestuurd zouden worden, om aldaar hunne, jaren durende, opleiding te krijgen, zou geen kans van slagen hebben.

Bij gesplitste Marine zal echter evenals nu als eisch gesteld moeten worden, dat het personeel noodig om de Indische vloot in oorlogstijd te bemannen voortdurend en geheel op sterkte in Indië aanwezig is. Het feit nu, dat verreweg de meeste opleidingen van het Europeesch personeel in Holland plaats vinden, veroorzaakt dat in Indië in vredes-tijd óf een oneconomisch groote hoeveelheid materiëel in dienst moet blijven om het zich aldaar bevindende personeel bezigheid te verschaffen, óf een deel van het personeel in ledigheid zal rondloopen. De hier aangestipte aangelegenheid is nu reeds bij ongesplitste Marine een punt van veel hoofdbreken; bij doorsnijding van het contact tussehen beide deelen zal oplossing van het vraagstuk ongetwijfeld belangrijk verzaagd worden.

sub e. Ten slotte de materiëelkant van het vraagstuk. De Marine is een technisch uiterst gecompliceerd bedrijf. De ontwikkeling der techniek van alle onderdeelen staat geen oogenblik stil en niet te ontkennen valt het feit, dat alleen hier in Europa of in Amerika deze ontwikkeling van nabij gevolgd kan worden. Wil dus een uitsluitend Indische Marine op de hoogte van haar tijd blijven, dan zal zij hier in Europa overal hare voelhorens moeten uitsteken. Dit is voor een kleine organisatie uitermate duur, zij zal voortdurend zeer goede krachten, de eigenlijke specialisten in de verschillende technische bedrijfstakken, moeten afstaan voor deze diensten en overigens van hunne kennis geen rendement hebben en dan nog zal zij verre ten achter staan bij een organisatie, waarvan het beheer hier in het hart van Europa zetelt.

De zeer groote verscheidenheid van materieële onderdeelen is bij dit alles een factor van beteekenis, men zal zeker niet enkele menschen met alles kunnen belasten. Ik noem scheepsbouw — geschut- en pantserfabrikage — vuur-

leidings-instrumentatie-kijkers — gyrokompassen — torpedo-fabrikage — mijnen — paravanes — draadlooze telegrafie en telefonie — onderwaterseinstellingen — electromotoren — accubatterijen — periscopen — dieselmachines — turbines — alle soorten hulpwerktuigen der machinekamer — vlieg-machines — gasmaskers en hiemmee is de opsomming natuurlijk nog lang niet volledig.

Maar kan dat dan niet door de Hollandsche marine-organisatie ten behoeve van de Indische geschieden, zal de voorstander van splitsing vragen? Mijn antwoord daarop is, dat de gebruiker ongetwijfeld zeggenschap moet hebben bij de aanschaffing en fabrikage, men kan deze zaken niet overlaten aan buitenstaanders. Als men ziet welke uitgebreide studies onze in eenig onderdeel gespecialiseerden dikwijls moeten maken van nieuwe vindingen, dan is niet te verwachten dat met gebruik van niet belanghebbenden, in maritiem-technisch opzicht goede resultaten verkregen zullen worden. Trouwens de officieren van de zeer kleine Hollandsche Marine met betrekkelijk eenvoudig materieel zouden zeer spoedig niet meer op de hoogte zijn van de geheele ontwikkeling van de techniek; wrijvingen met de opdrachtgevers in Indië zouden niet uitblijven en onherroepelijk zou van daaruit weldra overgegaan worden tot het zelf behartigen van de eigen belangen, met hoeveel kosten, moeite en personeelsuitbreiding dit ook gepaard zou gaan. De ervaring bij andere takken van Indischen Staatsdienst wijst uit, dat ook daar de verantwoordelijke chefs het noodig vinden de teugels in handen te houden. Als de Indische artillerie kanonnen noodig heeft, wordt voor de aanschaffing en keuring een commissie van Indische deskundigen benoemd, als de Indische vliegdiens machines noodig heeft, geschiedt de aankoop door personeel van den Indischen vliegdiens. Dat niet altijd bij dergelijke transacties de meest aangewezen menschen beschikbaar zijn, heeft al meerdere malen tot teleurstellende resultaten geleid, naar ik meen te weten.

Bij de marine, waarbij terzake van technische gecompliceerdheid geen enkele andere tak van staatsdienst te vergelijken valt, kan daarbij zeer groote achterlijkheid wat

materieël betreft op den duur niet uitblijven. Want zelfs al zouden de uitgezonden officieren volkomen hunne plicht doen, de groote afstand tot hun opdrachtgever zou vlot en practisch werk onmogelijk maken. Het voortdurende contact, dat hier in Holland bestaat tusschen den Chef van de afdeeling materieël en de bij aanbouw toezichthoudende officieren is hiervoor het bewijs.

We krijgen dan daarbij bovendien het vraagstuk van de proefvaarten en van het uitbrengen van het in Europa gebouwde materieel naar Indië, dat ik slechts even wil aanstippen doch verder onbesproken zal laten.

Er is nog een tweede materieëlsfactor, die even kort moet worden aangestipt, de vraag n.l. of het op den duur mogelijk zal blijken de herstellingen en het onderhoud van de grootere oorlogschepen in Indië te doen plaats hebben. Bij ongesplitste formatie werden vroeger de groote schepen geregeld afgelost en kregen dan bij aankomst in Holland na een Indisch verblijf de groote beurt. Voor den Indischen onderzeedienst heeft men in Soerabaja met succes inrichtingen gemaakt, waardoor de daartoe behoorende schepen geheel en al in Indië behandeld kunnen worden. Deze opzet is echter kostbaar en ervaring met de licht gebouwde kruisers en de in aanbouw zijnde moderne jagers heeft men in dit opzicht nog in het geheel niet. Voor de oorlogsgereedheid is het natuurlijk een groot voordeel, Indië geheel self-supporting te maken, doch de kosten daartoe behooren bij het vraagstuk der splitsing niet geheel buiten beschouwing te blijven, zooals tot nu toe geschied is.

Ik heb hiermee de factoren in beschouwing genomen, die het splitsingsvraagstuk beheerschen. Naar men ziet spelen vooral de personeelsfactoren een rol en is het ook uit dien hoofde reeds dat ik splitsing niet uitvoerbaar acht en door splitsing naar mijne meening de Indische Marine ten doode is opgeschreven.

Nu de vraag: Wat dan?

Moet dan in den toestand berust worden, dat in Nederland een Marine in stand wordt gehouden grooter dan

strikt noodig is voor de tot uiterste grenzen beperkte kustverdediging, met bovendien de wetenschap, dat de zoo noodige uitbreiding van Indische maritieme middelen vergrooting van de Hollandsche organisatie met zich meebrengt?

Een radicale oplossing, een tooverwoord als het ware, kan door mij niet gegeven worden, wel zal ik nu overgaan tot het aangeven en in 't kort bespreken van een serie maatregelen, die tezamen tot het gewenschte doel kunnen leiden, dit althans zooveel mogelijk kunnen benaderen.

1e. (De Regeering heeft dezen maatregel reeds genomen, hetgeen moet worden toegejuicht.)

Men opene de gelegenheid vrijwillig een langer of vast Indisch dienstverband aan te gaan. Door elken man, die zich voor langdurig of vast Indisch dienstverband aanmeldt, wordt het benoodigde totaal aan personeel gedrukt en wordt dus bijgedragen tot bezuiniging op de totaal-kosten. Om den maatregel te doen slagen kunnen dan ook zonder bezwaar extra voordeelen worden toegekend. Dit is dus geheel iets anders dan het ruwweg splitsen. Men vraagt slechts liefhebbers, doch gaat niet over tot een maatregel, waarvan men de gevolgen niet kan overzien en waarbij, indien gebrek aan toeloop ontstaat, de weermacht hopeloos geschaad zou worden.

De uitwerking van deze maatregel op organisatorisch gebied zal eerst na geruimen tijd vastgesteld kunnen worden. Het rendement hangt af van den toeloop en van het uithoudingsvermogen van dit personeel, dus van de vraag hoeveel percent door voortijdige afkeuring of ziekteverlof weer verloren gaat, van de levensomstandigheden dus.

Volgens mijne inlichtingen is de aanmelding tot nu toe zeer gering.

2e. Men blijve alles in het werk stellen om de opleidingen van het inlandsche personeel tot de onderofficiersrang en althans de lagere O. O. rangen, te doen slagen.

3. Men stelle zooveel mogelijk in alle marinewerkplaatsen aan den wal in Indië, vliegkampen, torpedo-ateliers, onderzee-dienstwerkplaatsen enz. bekwame burger inlandsche of Chineesche werklieden in vast dienstverband te werk. Dit

ontlast de organisatie. Men heeft hierbij de moeilijkheid, dat deze werklieden in tijd van oorlog formeel niet te binden zijn, daar geen militieplicht voor Inlanders bestaat. Waarschijnlijk echter zal door speciale dienstvoorwaarden door bijv. het verstrekken van vrij woning enz. wel voldoende zekerheid te verkrijgen zijn. Men gebruikt toch ook op het Marine-etablissement te Soerabaja niet anders dan burgerwerklieden.

4e. Men overwege ernstig in hoeverre marinepersoneel, officieren, onderofficieren en minderen in Nederland gebruikt kunnen worden bij de kustartillerie en bij de varende takken van dienst van het Leger, dus torpedodienst en wellicht pontonniers. Bij dit punt is een kleine uiteenzetting noodzakelijk.

Het is verre van mij de marinetaak in Nederland noodeloos te willen uitbreiden. Annexatie ligt niet in mijn bedoeling.

Het is echter de vraag, of met behoud van de bestaande Legerformatie en bevelvoering, genoemde takken van dienst niet op zeer goede wijze gebruik kunnen maken van bevaren en technische marinekrachten die dan steeds tijdelijk gedurende een Hollandsch verblijf aan het leger zouden worden afgestaan. Omdat bedoelde legeronderdeelen met zeer veel goedkoop militiepersoneel werken, zou vervanging van dit personeel door de dure marine-vrijwilligers slechts in zooverre voordeel opleveren, dat, indien deze vrijwilligers toch aanwezig moeten zijn, de totaalkosten slechts met het kostenbedrag der militie zouden dalen. Het is echter vooral mijn bedoeling, het vaste kader door marinekader te vervangen. Niet natuurlijk door ontslag ineens, doch door stopzetting der recruteering en door het geleidelijk inschuiven van marinekader, officieren en onderofficieren. Als we het defensievraagstuk, zooals het behoort, als één geheel bezien, lijkt dit mij aangewezen en het is te verwachten, dat vermeniging met op modern materieel geoefend marinepersoneel aan deze takken van dienst ten goede zal komen.

5e. Men zij uiterst voorzichtig met het uitbreiden van de zeemilitie in Holland. Bij gesplitste organisatie kan door ver doorgevoerd gebruik van zeemilitie zeer zeker

bezuiniging en wellicht gelijkwaardig rendement verkregen worden, (hoewel ik dit laatste betwijfel) zoolang de splitsing echter geen feit is, zou men door uitbreiding der militie het overcompleet in Nederland doen ontstaan of vergrooten, indien het reeds bestaat.

6e. Men gebruike speciaal op de Hollandsehe marine-werven en op de legervliegkampen zooveel mogelijk technisch marinepersoneel en krimpe daartoe de organisatie der Rijkswerklieden in.

Het eigenaardige feit doet zich n.l. voor, dat bij berekening van een mogelijk toekomstig overcompleet steeds blijkt, dat niet van alle, doch voornamelijk van de technische kwaliteiten in Holland een overcompleet zal ontstaan. Dit blijkt o.a. uit de door den Minister aan de Tweede Kamer overlegde memorie van 7 Mei 1926. Het komt voort uit de reeds beschreven noodzakelijke indeeling van het marinepersoneel in verscheidene categoriën, die slechts voor hun eigen en niet voor ander werk gebruikt kunnen worden. Voor deze categoriën zijn dus speciale maatregelen noodig en het opnemen van een bepaling in hunne dienstvoorwaarden, dat zij aangewezen kunnen worden voor werk in de technische werkplaatsen van de Rijkswerven en de vlieggkampen komt aanbevelenswaardig voor.

7e. Men winde zich niet op, indien na doorwerking van al deze maatregelen tenslotte nog van sommige categoriën eenig overcompleet in Holland moet aangehouden worden. Men kan dan gerust het kind bij den naam noemen.

Elke tropenorganisatie heeft in zijne verlofgangers reeds automatisch een niet onbeduidend overcompleet. Nu geniet de Marine voor elk tropenjaar na terugkomst in Nederland 14 dagen verlof dus voor bijv. 10 jaar 5 maanden. Indien we dit vergelijken met de verloftijden van andere Indische takken van dienst, dan blijkt ten duidelijkste, hoe ook in dit opzicht de Marine goedkoop dient. Een niet te groot surplus in Holland zal dus nog slechts gelijkheid geven met de andere Indische diensten en men behoeft zich daarover uit organisatorisch oogpunt zeker niet ongerust te maken.

8e. De opgesomde maatregelen hebben alle ten doel de verhouding tusschen de personeelssterkte in Indië en die in Nederland gunstiger te maken, zij geven echter geen oplossing voor de sub d genoemde moeilijkheid, gelegen in het feit, dat de meeste opleidingen in Nederland, doch het grootste deel van het materiëel in Indië aanwezig is, dus in de kwestie van zuinig beheer in vreedstijd. Bij verdere versterking van de Marine in Indië zal deze moeilijkheid toenemen en dus ook de verhouding van de personeelssterkten wederom ongunstiger worden.

Het is dan ook mijn overtuiging, dat in de toekomst niet volhard kan worden bij het systeem, al het marine-materieel reeds in vollen vreedstijd te stationeeren ter plaatse, waar het waarschijnlijk in tijd van actie gebruikt zal moeten worden. Men zal in de toekomst een deel van het, met het oog op de Indische defensie aangebouwde materieel, in Holland moeten aanhouden. Men kan dit doen door het na indienststelling den eersten tijd in Holland te doen oefenen óf door steeds het oudste materieel naar Nederland te doen opkomen. Dit laatste is met het oog op het te bereiken doel de juistere weg, het materieel kan hier tijdelijk buiten dienst gesteld worden en het personeel komt beschikbaar voor de opleidingen. Tevens kunnen nu op goedkoopere wijze de groote reparaties gegeven worden.

Er zou natuurlijk over de strategische zijde van dit vraagstuk uren lang gepraat kunnen worden.

Het is niet mijn bedoeling hier verder op in te gaan, wel wil ik er op wijzen, dat de hierbedoelde maatregel eigenlijk geheel en al past in het idee „Staatsmarine”.

De Staat der Nederlanden houdt hare verplaatsbare maritieme machtsmiddelen in handen, stationeert deze, voor zoover een goede organisatie dat toelaat, ter plaatse, waar de meeste kans bestaat, dat zij gebruikt zullen moeten worden (bij ons dus in de tropen) en houdt de overige middelen beschikbaar om uit te zenden, waarheen het noodig is, waarbij natuurlijk in de meeste gevallen tijdelijke versterking van de tropische marine wenschelijk zal blijken.

De juistheid van een dergelijken opzet wordt niet te niet gedaan door het feit, dat in zeer bijzondere gevallen van

politieke verwickelingen deze uitzending van versterkingen niet mogelijk zal blijken.

Natuurlijk gaat bij een dergelijke organisatie de Marine in Nederland eenigszins uit boven de sterkte, die als uiterst minimum benoodigd is voor de Nederlandsche kustverdediging in engen zin, doch voor een zeevarende natie, die ook buiten Aziatische verwickelingen in zeer bijzondere politieke omstandigheden kan komen. is een dergelijke organisatie zeker niet ongewenscht. Men denke slechts aan de strubbelingen van Venuzela, aan het uitzenden van de Tromp naar Smyrna, aan de mogelijkheid, dat in de West kracht bijgezet moet worden aan neutraliteitshandhaving en tenslotte aan het nut van vlagvertoon.

Het zijn deze punten, die Kolonel SCHUURMAN met opzet terzijde heeft gelaten, daar hij zich bij de bespreking van de Marinetaak in Nederland beperkte tot de kustverdediging in engen zin. Dat zij echter bij de bepaling van de Marinetaak niet uit het oog verloren mogen worden, acht ik vanzelfsprekend, zij zijn voor het handeldrijvend, zeevarend Nederland zelfs van zeer groot gewicht.

Nu ben ik persoonlijk van meening dat deze belangen van lager rangorde zijn dan de defensie-eischen. Zou er dus werkelijk een middel te vinden zijn, om de Marine hier te lande te beperken tot het minimum benoodigd voor enge kustverdediging en daarnaast de Marine in Indië de volle gewenschte sterkte te geven, dan zou ik dit de meest juiste besteding van het beschikbare geld achten en de eischen van vlagvertoon (vreedzaam of met kracht) willen achterstellen bij het doel van hooger orde. Zooals uit de voorgaande behandeling moge blijken acht ik echter een dergelijke organisatie onbereikbaar, maar moet nu ook de mogelijkheid van het behartigen der eerstbedoelde belangen met vrede begroot worden.

Het is intusschen wel merkwaardig, hoe dikwijls men bij het uitrafelen van een door allerlei invloeden gecompliceerd geworden vraagstuk ten slotte tot het resultaat komt, dat de beste oplossing verkregen wordt door behoud van het sedert jaren bestaande, van het historisch gegroeide. Gedurende de geheele laatste eeuw is hier in

Nederland steeds marine-materiël gestationeerd geweest. in grooter sterkte dan strikt noodig voor de kustverdediging op zich zelve en in alle ernstgevallen van de laatste jaren, die zich in Indië voordeden, is vanuit Nederland de marine aldaar versterkt. Atjehblokkade—Russisch-Japan-schen oorlog. Op zich zelf kan dus al verwacht worden, dat er voor de bestaande organisatie goede redenen zijn en uiteenrafeling van het vraagstuk doet ons nu deze redenen kennen.

Zooals men zal hebben bemerkt, heb ik bij de gheele voorafgaande behandeling de vraag, of Nederland dan wel Indië de uitgaven zoude bekostigen van de diverse onderdeelen der organisatie, buiten beschouwing gelaten. Ik ben er echter niet geheel zeker van, of niet juist deze vraag veel invloed gehad heeft bij diverse adviezen, die ontrent de Marine zijn uitgebracht. Toch zou dit naar mijne meening de verkeerde weg zijn.

Eerst de meest juiste organisatie kiezen, deze zal zonder eenigen twijfel en althans op den duur de minst kostbare zijn in *totaal* uitgaven en het meeste rendement voor het geld geven, *daarna* beslisse men over de verdeling van de kosten tusschen Nederland en Indië. Dit is een geheel afzonderlijk vraagstuk en behoort geen invloed uit te oefenen bij de bepaling van de meest wenschelijke organisatie. Over deze verdeling van kosten zal ik zelfs verder in het geheel niet spreken, zij behoort naar mijne meening buiten het hedenavond behandelde onderwerp te staan. De vraag is slechts: hoe krijgen beide gebiedsdeelen tezamen het meeste rendement van de gezamenlijke uitgaven voor hunne gezamenlijke maritieme weermacht. Alleen door zich op dit standpunt te stellen kan zonder bijoogmerken den juisten weg gevonden worden.

Ik ben hiermee aan het einde van de bespreking van de factoren welke de organisatie van de Marine beheerschen. Logisch zou nu daarop moeten volgen een beschouwing over het Bestuur van de Marine. Deze lezing echter maakt deel uit van een serie en we zijn wat volgorde der te behandelen onderdeelen betreft moeten komen tot een compromis. We

krijgen dus nu eerst de volgende keer de lezing van den Generaal KALFF en zoo noodig hoop ik daarna in het debat mijne conclusies over het Bestuur van de Marine mede te deelen.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben mij er van bewust in deze lezing, wat betreft detailbehandeling, dikwijls verder te zijn gegaan, dan voor mijn gehoor aangenaam zal zijn geweest, ik heb dit echter met opzet gedaan. Onze Vereeniging toch werkt niet alleen met het gesproken woord, doch door de verspreiding der verslagen ook met het geschreven woord.

Waar door ondeskundigen het woord „splitsing” herhaaldelijk misbruikt wordt en talrijke leeken steeds klaar staan met een oordeel over Marinezaken, achtte ik het gewenscht voor hen, die werkelijk hun oordeel op juiste gronden willen baseeren, de moeilijkheden der marine-organisatie eens tot in details uiteen te zetten.

De heer MERENS. Mijnheer de Voorzitter! De heeren, die mijn denkbeelden op dit gebied kennen, zullen wel niet verwonderd zijn te hooren, dat ik in het algemeen met groote instemming de belangrijke, wel gefundeerde en doorwrochte rede van den heer VAN REEDE heb aangehoord; toch zijn er een paar punten van meeningsverschil, waar de geachte inleider zich m. i. wel wat te gemakkelijk van de zaak afmaakt.

Vooreerst daar waar hij — sprekende over het geval dat we onze neutraliteit niet hebben kunnen handhaven, dat onze weermacht dus is te kort geschoten in preventieve werking en we aan de zijde van een of meer machtige bondgenooten in een oorlog worden betrokken — meent, dat we dan met alle kracht moeten streven naar het gezamenlijk bereiken van het bondgenootschappelijke doel. In principe is dit volkomen juist maar wij verkeeren dan toch wel in zeer bijzondere omstandigheden, in een oorlog dien we niet hebben gewild, dien we met alle macht hebben trachten te voorkomen, die ons slechts nadeelen, geen voordeelen kan bezorgen, maar waarin we zijn meegesleept en waarin het opvol-

gen van het bovengenoemde principe beteekent, dat onze wil als zwakke bondgenoot zal zijn uitgeschakeld.

Ik kan me een geval denken, waarin die grondslag door ons zal worden gehuldigd n.l. als we gezamenlijk tot het offensief overgaan om aan de zaak een eind te maken, om te overwinnen en de bedreiging voorgoed te doen ophouden. Maar daartegenover staat, dat de kans dat we in het defensief zullen zijn in Ned. Indië altijd veel grooter is; de defensieve houding zal voor ons chronisch, het offensief slechts sporadisch en acuut zijn. In die defensieve houding zal in Indië onze eigen wil richtsnoer moeten zijn, niet die van een raad van bondgenooten waarin onze stem slechts zwak wordt gehoord en waar op onze belangen slechts in de tweede plaats wordt gelet.

Nemen we b.v. het klassieke geval van een oorlog tusschen de U. S. A. en Japan, waarbij de Japanners het aller-grootste deel van hun handels-verbindingen door onzen archipel moeten laten loopen, de beide slagvloten door de Washingtonsche voorzieningen elkaar niet kunnen aangrijpen, doch gescheiden blijven door het Westelijk gedeelte van den Pacific, de Amerikanen kruisers en ander licht materiëel naar onzen archipel afzenden om den handels-oorlog tegen de Japansche verbindingen te voeren, de Japanners tot bescherming van die verbindingen een vloot van licht materieel uitzenden en als basis daarvoor een punt van ons gebied bezetten. Dan kan het ons primair belang worden geacht de Japanners daaruit te verdrijven, terwijl de Amerikanen daaraan hun materiëel niet willen wagen en er wellicht de voorkeur aan geven, het aangrijppunt van de Japansche verbindingen naar elders te verplaatsen. Zouden wij daaraan dan moeten meedoen en onze eigen verbindingen door de Japanners bedreigd en onderbroken laten? Zoolang het niet gaat om het breken van den vijandelijken weerstand maar om meer secundaire doeleinden — en wij loopen het gevaar dat onze belangen altijd door den grooten bondgenoot secundair zullen worden geacht — is dat groote principe van ondergeschiktheid aan het bondgenootschappelijke doel veelal niet op te volgen.

Een ander punt, dat in den gedachtengang van den

geachten spreker wellicht verband houdt met die onder-
schikking van onze eigen belangen aan die van de gemeen-
schap der bondgenooten, is zijn betrekkelijke tevredenheid
met de sterkte van ons Indisch leger. Hij zou alleen wen-
schen, dat het technisch beter worde uitgerust.

Volkomen ben ik het met inleider eens dat de vloot
voor de beveiliging van Indië primair is, volkomen ga ik
met hem mede dat het geval van een aanslag op Java niet
als richtsnoer moet dienen voor de organisatie van ons
defensiewezen aldaar, dat zulk een veroveringsexpeditie
hoogst onwaarschijnlijk is zoolang wij zelfs maar een zwakke
vloot intact hebben en dat zij in ieder geval van den tegen-
stander een buitengewone inspanning zal eischen. Maar niet
vergeten moet worden, dat de oorlog voor ons een min
gunstig verloop kan hebben en lang kan duren, dat onze
eigen vloot dan grootendeels of geheel kan zijn vernietigd
— in den gedachtengang van inleider zelfs naar andere
operatiegebieden zou kunnen zijn gezonden — en dat we
voor dat geval wellicht voor geruimen tijd zijn aangewezen
op het leger.

Dan moet worden bedacht, dat ons veldleger op Java
thans slechts een sterkte heeft van 2 divisien van 9 batal-
jons — te samen wellicht 20.000 man — op een eiland met
bijna 40 millioen inwoners en met een lengte, die grooter
is dan die van Engeland en Schotland te zamen.

Een deel van dat leger zal moeten worden gedetacheerd
naar belangrijke punten op de buitengewesten, waar we
in vrede-stijd uiterst weinig troepen hebben, terwijl de tech-
nische uitrusting van die troepen met het oog op een buiten-
landschen vijand gerust op nul gesteld kan worden. Ook
zullen we de levens van de Europeesche bewoners en hunne
ondernemingen hebben te beveiligen tegen een wellicht door
vijandelijke agenten in oproer gebrachte bevolking.

Op Java zal een deel van het leger gebonden zijn aan de
vlootbasis Soerabaja en dan is het de vraag, met hoe
weinig troepen een tegenstander in staat zal zijn om b.v.
Priok met West-Java te bezetten en te behouden. Ter ver-
gelijking denke men zich een legertje van veel minder dan
20.000 man in Londen tegenover een vijandelijke lan-

ding in Aberdeen, van waaruit Schotland wordt bezet.

Juist in den gedachtengang van inleider gaat het er in die omstandigheden om, te beletten dat de tegenstander met geringe krachtsinspanning panden in bezit neemt, een deel van Java en verschillende punten in de buitengewesten.

Daarvoor is ons leger veel te zwak; de uitbreiding in vreedetijd kan natuurlijk niet geschieden door versterking van het dure staande leger, doch men zal reserveformatiën moeten organiseren, die in tijden van spanning onder de wapens worden geroepen, terwijl het Europeesche kader dan uit Holland zal moeten komen met een versterking van de materiële uitrusting op de wijze als ik heb uiteengezet in mijn Mei-artikel in de Gids.

In vergelijking met Europeesche toestanden hebben we dan het groote voordeel, dat we waarschijnlijk meerdere maanden beschikbaar zullen hebben om die reserveformatiën te oefenen mits de toestand tijdig — d.i. reeds bij opkomend oorlogsgevaar en niet eerst als we reeds in oorlog zijn gekomen — onder de oogen wordt gezien.

Ten slotte wil ik nog even nader ingaan op den wensch van inleider, dat de bevelhebbers van onze land- en zeemacht in Indië bezielde mogen zijn met een breeden blik, zoodat ze de defensie vanuit algemeen oogpunt beschouwen en de meest volkomen samenwerking worde verkregen tusschen beide deelen van de weermacht. Die wensch is niet nieuw, wordt al sinds tientallen van jaren geuit en we kunnen er van op aan, dat die commandanten haar trachten te vervullen. Maar niet vergeten moet worden, dat zij toch in de eerste plaats voor hun eigen departement verantwoordelijk zijn, dat hun blik altijd in de eerste plaats naar het eigen weermachtsorgaan zal worden getrokken en dat beiden vinden — en dat zeer terecht — dat daaraan nog heel veel ontbreekt. Ieder zal meenen, dat — hoe groot de behoeften van het andere departement moge zijn, hoe volkomen die ook worden erkend — toch het eigen departement niet mag lijden onder de voorziening van de nooden van het andere.

Om ten aanzien van de verdeeling van de zeer geringe middelen, die voor hen beiden te zamen beschikbaar kunnen worden gesteld, een juist oordeel te vellen, is het

noodig dat er een onpartijdig arbiter boven beiden staat. Die arbiter is er in Indië in den persoon van den G. G., den opperbevelhebber, maar deze hooge persoon heeft geen tijd om een diepgaande studie te maken van alle aangelegenheden, waarbij de bevelhebbers van Land- en Zeemacht van meening kunnen verschillen. Hij dient te beschikken over een deskundig orgaan, dat hem ten deze voorlicht; ik laat in het midden of dit het karakter van een departement moet dragen dan wel eenvoudig kan worden georganiseerd als een Algemeenen Staf, maar het moet er zijn zomen, zoowel bij de organisatie van de strijdmiddelen in vredetijds als bij hun gebruik in tijden van oorlog en oorlogsgevaar, een maximum rendement wil verkrijgen van de gezamenlijke in Indië aanwezige weermacht.

De heer VAN HELSDINGEN. Mijnheer de Voorzitter, mijne heeren. Met groote belangstelling heb ik de beschouwingen t.a.v. de weermacht en van de defensie van Ned.-Indië, welke inleider heeft geleverd, gevolgd en kan ik mij, v.w.b. de groote lijnen, geheel aan zijne zijde scharen. Op zeer duidelijke en juiste wijze heeft de heer VAN REEDE aangetoond, dat voor beide deelen van de weermacht, Vloot en Leger een belangrijke taak in vrede- zoowel als in oorlogstijd is weggelegd en dat, al moge in het eene geval het eene deel meer, het andere minder op den voorgrond treden, dan wel het eene eerder in actie komen dan het andere, beide deelen elkanders steun behoeven om het volle rendement van hun vermogen te kunnen geven. Daarom zijn de woorden van inleider: „Degenen die versterking van één der deelen ten koste van het andere propageeren, spelen een gevaarlijk spel...” mij dan ook uit het hart gegrepen; niet genoeg kan worden betoogd, moge dit ook overbodig schijnen, dat Leger en Vloot in tijden van oorlog naast elkaar en vóór elkaar zullen moeten strijden en dat deze innige samenwerking alleen mogelijk kan zijn als elk der deelen van de weermacht het zijne erlangt en beide reeds in vredetijd de noodige hartelijke waardeering voor elkander toonen en met elkaar samenwerken. Geen tegenstelling dus, doch samenwerking in alle opzichten,

waardoor beide deelen van de weermacht en daardoor de Staat zal worden gediend.

Deze goede verstandhouding zal, indien de desiderata door inleider gesteld, een strijdbaar leger en een strijdbare marine, worden vervuld, ongetwijfeld blijven voortbestaan. Doch hoe, indien de Regeering de daarvoor benodigde sommen niet kan, of niet wenscht beschikbaar te stellen, niettegenstaande „van beide zijden, schouder aan schouder, zonder ophouden de Regeering geweest is op het gevaarlijke van deze handelwijze”, zooals de heer HELFRICH zich in het Marineblad uitdrukt. Dan doet zich het geval voor, waarvan genoemd schr. in het Marineblad zegt: „Indien de Regeering voortgaat met voor de defensie een bedrag beschikbaar te stellen dat te klein is om beide deelen der weermacht te laten voldoen aan de daaraan te stellen minimum-eischen, wanneer dientengevolge alles wat aan het eene deel der weermacht wordt besteed, slechts ten koste kan gaan van het andere, dan legt de Regeering — zij het onbewust — zelve de kiem voor onrust en antagonisme tussehen vloot en leger, een betreurenswaardig antagonisme dat de weermacht verdeelt, waar juist eendracht absoluut noodzakelijk is”.

Wat zal dan de houding van de officieren van beide deelen der weermacht zijn?..... Mijnheer de Voorzitter, mijne heeren, mogen zij ook dan het belang van het geheel boven dat van het eigen deel weten te stellen en dus in goede verstandhouding en samenwerking slechts de belangen van den Staat dienen.

De heer VAN REEDE.

Mijnheer de Voorzitter.

Waar mijn antwoord aan den heer VAN HELSDINGEN kort kan zijn, begin ik met hem en wel met hem dank te betuigen voor zijne woorden, waaromtrent ik overigens slechts het volgende te zeggen heb: Het was ook juist mijn bedoeling naar voren te brengen, dat wanneer het, door de leiders van beide onderdeelen der weermacht noodzakelijk geachte, niet bereikt kan worden, onderlinge harmonie noodig is, daar er geen tegenstelling van belangen bestaat.

Wat betreft de woorden van den kolonel MERENS wil ik opmerken, dat ik het wenschelijk vond de bijzondere omstandigheden van den bondgenootschappelijken oorlog eens naar voren te brengen. Want steeds wordt bij het onderzoek van onze weermachtsvraagstukken gesproken over onze defensie, dus gedacht aan verdediging in engen zin. Ook de heer MERENS komt weer op deze defensie. Waar echter bij het betrokken worden van Indië in een oorlog, een groot conflict bestaat, zullen in dat geval veel verder gaande vraagstukken aan de orde zijn. Speciaal voor het maritieme standpunt is dat van belang.

Of overigens bij de bespreking van de sterkte van ons leger op Java een vergelijking van de grootte van Java met Engeland en Schotland geheel zuiver is, meen ik te moeten betwijfelen. Men dient te bedenken, dat daartegenover staat, dat vijandelijke troepen over wellicht duizenden zeemijlen moeten vervoerd worden. Een beroensleger van 2 divisies op Java is in het Oost Aziatisch gebied dan ook wel degelijk een factor van veel beteekenis. Of tenslotte in Indië behoefte bestaat aan een afzonderlijk orgaan als hulp voor de oorlogvoering ten dienste van den Gouverneur-Generaal, Opperbevelhebber, staat te bezien. Er zal bij de lezing van den Generaal KALFF nog wel gelegenheid zijn, dit te onderzoeken. Voorloopig dunkt mij de bestaande regeling, Legercommandant en Commandant Zeemacht, gelijkgerechtigde en rechtstreeksche adviseurs van den Opperbevelhebber, de meest juiste.

De VOORZITTER. Mijne Heeren, vergun mij thans U nog een korte toelichting te geven en wel om U duidelijk te maken, waarom de legerzaken hier ook van marinezijde behandeld zijn geworden. Aanvankelijk was het de bedoeling, dat de Majoor van den Generalen Staf N. I. Leger BOERSTRA en de Luit. ter zee VAN REEDE gezamenlijk de Indische Defensie op zich zouden nemen, ieder voor zijn gedeelte. Al spoedig bleek evenwel, dat die beide heeren vrijwel dezelfde meening waren toegedaan en stelden zij voor, een hunner de behandeling van dit onderwerp op te dragen, waardoor tijd gewonnen en voorkomen zou worden, dat

onwillekeurig beide heeren in herhaling zouden vervallen. De heer BOERSTRA schrijft o. m. nu nog aan ons Bestuur onder dagteekening van 1 dezer:

„Ik heb de eer Uw Bestuur mede te deelen, dat ik 3 Nov. „a.s. 1) naar Ned. Indië vertrek en derhalve de voordracht „van den heer VAN REEDE niet meer zal kunnen bijwonen. „Ware ik daarbij nog tegenwoordig geweest, dan zou ik het „woord hebben gevraagd, niet om den spreker te bestrijden, „doch om mijn instemming te betuigen met de hoofdlijnen „van zijn betoog. De besprekingen welke ik met den heer „VAN REEDE hield, hebben n.l. geleid tot een hoogen graad „van overeenstemming ten aanzien van de voornaamste „punten.”

Mijne heeren! Wij hebben een interessanten avond achter den rug, dien wij danken aan de ernstige studie en aan de aangename voordracht van den heer VAN REEDE, waarvoor wij hem zeer dankbaar zijn en waarvoor hem onze oprechte hulde niet onthouden mag worden. Voorts betuig ik mijne erkentelijkheid aan de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen, en voor hetgeen zij in het midden hebben gebracht en sluit de vergadering.

STELLINGEN.

A. De Weermacht in Indië.

1. Voor het handhaven van orde, rust en veiligheid zijn zoowel Leger als Marine onmisbaar.

2. Bij neutraliteitshandhaving moet onderscheid gemaakt worden tusschen het geval dat de oorlogvoerenden slechts secundaire belangen hebben in den Archipel en het geval dat Indië door ligging en economische waarde van bijzonder groot belang is voor de oorlogvoerenden.

In het eerste geval wordt de neutraliteitshandhaving door de Marine verricht, in het tweede geval zijn èn strijdbaar Leger èn strijdbare Marine onmisbaar om de gewenschte preventieve werking te verkrijgen.

3. Indien door schending der neutraliteit, de bondgenoot-

1) De terugkeer naar Indië was aanvankelijk later gedacht.

schappelijke oorlog ontstaat zullen de werkelijke verrichtingen onzer strijdkrachten van grooten invloed zijn op hetgeen bij den vrede ten onzen opzichte bepaald wordt.

4. Een rechtstreekse veroveringspoging is onwaarschijnlijk, mits zóódanige weermacht (Leger en Vloot) aanwezig zij, dat daartoe groote krachtsinspanning noodig is.

5. Voor het leveren van een Volkenbondsccontingent in Azië komt in de eerste plaats de marine en in bepaalde gevallen wellicht ook het beroepsleger in aanmerking.

6. De sterkte der weermacht bepaalt de mate van preventieve werking; het is taak der Regeering uit te maken hoe groot, in verband met de politieke omstandigheden, die sterkte moet zijn.

7. *Marine*: de klein materieëlvloot, waarin alle wapens aanwezig zijn, berust op logischen grondslag; te betreuren is het afzien van den aanbouw van onderzeebootmijnenleggers; aandacht dient besteed te worden aan den vliegdiens; gerekend moet worden op reserveschepen; aanbouwplannen moeten voor meerdere jaren vooruit worden aangekondigd o. a. m. h. o. op de personeelsformatie; nieuwbouw moet in alle opzichten up to date zijn; reservevoorraden, speciaal munitie, moet in Indië aanwezig zijn.

8. Beslissing inzake *vlootbasis* is urgent. Gezien de doelstelling, de in Soerabaja aanwezige uitgebreide maritieme middelen en het feit dat nauwe blokkade in den modernen oorlog onmogelijk is, moet Soerabaja gekozen en onverwijld aan de zeezijde versterkt worden.

9. *Leger*: Het op Java aanwezige Veldleger moet mobiel en strijdvaardig zijn; het heeft daartoe materiële aanvullingen noodig.

10. *Leger en Vloot* zijn onmisbaar voor elkaar, in volle harmonie en nauw overleg moet samengewerkt worden.

B. De factoren, welke de organisatie van de Marine beheerschen.

1. Er bestaan twee moeilijkheden van algemeenen aard:
 - a. de noodzakelijke indeeling van het personeel in talrijke, afzonderlijk opgeleide en gespecialiseerde corpsen, hetgeen voor een kleine Marine bijzondere bezwaren met zich brengt.

b. het feit, dat een percentage tropendienst noodig is, als nergens ter wereld door eenige maritieme weermacht vervuld wordt.

2. Voor het in Indië benoodigde beroepspersoneel kan slechts in zekere mate van Inlandsch personeel gebruik worden gemaakt. Gebruik van militie- en reservepersoneel in Indië is aan bepaalde voorwaarden en beperkingen gebonden.

3. Bij algeheele splitsing van de Marine bestaat geen waarborg, dat voldoende toeloop van Europeesch beroepspersoneel verkregen wordt.

4. De tropendienst der Marine wordt bij den bestaanden toestand op voor den staat goedkoope wijze verricht; bij splitsing moet verhooging van totaalkosten verwacht worden.

5. Bij splitsing van de Marine en behoud der opleidingen hier te lande is een zuinige vredesorganisatie in Indië onmogelijk, daar het in vredetijd op te leggen materieel verband houdt met de personeelssterkte der opleidingen.

6. Indisch marinematerieel zal bij splitsing, wat technische ontwikkeling betreft, niet op de hoogte blijven van den tijd.

7. Bij ongesplitste marine zijn verscheidene maatregelen mogelijk ter voorkoming e.g. verkleining van een overcomplete aan personeel in Nederland. Er zal, bij verdere uitbreiding van de voor Indië benoodigde sterkte, in vredetijd wellicht daarvan eenig materieel in Nederland gestationeerd moeten worden.

8. Door dergelijke stationeering wordt het voordeel verkregen, dat voldaan kan worden aan de eischen, welke aan Nederland als zeevarende en handeldrijvende natie in marietiem opzicht kunnen worden gesteld.